

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIALIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20
korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II. ker., Fő-utca 23.
Telefon 93-99. Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911.

Közlemények a munkanélküliség kérdéséről.*)

A genti kongresszus és Magyarország.

Szeptember hó 5-én és 6-án Gentben tartja meg a Munkanélküliség Elleni Küzdelem Nemzetközi Egyesülete Leon Bourgeois elnöklete alatt az első közgyűlését. Miként az egyesületet megalapító 1910. évi párisi nemzetközi értekezleten, ezen a második nemzetközi munkanélküliségi kongresszuson is megjelennek az európai és számos tengerentúli államnak kormányképviselői. Reméljük, hogy a magyar *kormány* is képviselteti magát ezen a kongresszuson és evvel is tanuságot tesz érdeklődéséről olyan kérdések iránt, amelyek talán egy országnak sem vágnak annyira husába, vérebe, mint Magyarországnak.

Az ország átszarmazott közgazdasági fejletlensége, birtokmegosztásának hibái, politikai és közigazgatási rendszere normális viszonyok között is az ország központi szociális problémájává teszik a munkanélküliség és az evvel kapcsolatos kivándorlás kérdését. Az 1912. és 1913. évi válság pedig teljes leplezetlenségében tárta fel azt a tényt, hogy alig van egy modern államban is az ipari munkásnak bizonytalanabb keresete, prekáriusabb életrendje, mint Magyarországon. A fiatal magyar kapitalizmusnak függése a külföldi pénzüpiactól, a balkáni háború első tüneteitől fogva, szünetelésre szorította az iparágak egész sorát, kezdve a főfontosságú építőiparon. A balkáni piac felborulása erős csapást mért a hazai kereskedelemre és forgalomra és így elfoglalkozási ágak alkalmazottaira is. A litániát katonai behívások és természeti csapások fejezték be. Hosszabb ideig, teljesebb munkanélküliség a munkások oly százalékát, mint Magyarországon, ezúttal sem sujtotta sehohsem. A válság mindig itt mutatkozik először és itt szűnhetik meg utoljára, mivel a nyugati kapitalisztikus nemzetek először is a saját és azután is számos más nemzet közgazdaságát látják előbb pénzeszközökkel, mint a magyar közgazdaságot.

Hiába utalnak arra, hogy a magyar mezőgazdaságban, az év néhány hetében, a magyar bányászat körében pedig állandóan nagymérvű munkahiány van. A munkanélküliség *relativ* és *szubjektív* fogalom. Társadalmi és nemzetközi szempontból egy ország állapotát jelzi, amely nem nyújt elegendő munkaalkalmat népének arra, hogy az *egész esztendőn át a ma elért kulturigényeihez*

*) E közleményeket szerkeszti: dr. Ferenzi Imre, A Munkanélküliség Elleni Küzdelem Magyarországi Egyesületének titkára.

mérten megéljen. Ez igények pedig a szabad költözködés és a gyors és olcsó közlekedés korszakában ahhoz igazodnak, hogy milyen megélhetést biztosítanak a világ többi munkásokat kereső országai. A munkanélküliség tehát gyakran éppen csak egy lélektani állapot, amely nem kizárólag, sőt esetleg nem is első sorban gazdasági okokból teszi a kivándorlást kívánatosná. Ha valahol, úgy nálunk megbizonyosodott, hogy mechanikus rendszabályokkal a lakosság bizonyos kategóriáinak visszatartása (határrendőrség) nem tudja a munkabíró emberanyagot még oly mértékben sem visszatartani, amint azt az ország közgazdaságának spontán továbbfejlődése megkívánná. Hiába sürgetik egyes érdekeltek a költözködési szabadság további megszorítását, elfelejtik, hogy csak egy, még pedig nem a legerősebb tényező vagyunk a nemzetközi erők ama küzdelmében, amelyek az olcsó emberanyag megszerzéséért ma már Európában nem kisebb mértékben léptek sorompóba, mint a tengerentúl. A leghatásosabb fegyverünk kétségtelenül az volna, ha becsületes akarattal és teljes kitartással megindulna végre nálunk is az a belső demokratikus gazdasági, politikai és kulturális reform, amely alkalmas volna a magyar népet az egész éven keresztül a belterjesen fejlesztendő mezőgazdaságban és iparban, illetve alternative mind a kettőben tisztességes keresethez juttatni. De még ez esetre is fennmaradna az a kétség, vajjon milyen mértékben tudjuk azt a feszültséget ma már egyáltalában ellensúlyozni, amely egyes ország javára még mindig fenn fog maradni. Akkor is, de különösen a jelen körülmények között, az észszerű nemzeti politika — mint minimumot — azt kívánná, hogy igyekezzünk megfelelő számú és minőségű munkaerőt biztosítani közgazdaságunknak, hogy legalább vissza ne fejlődjék. Ennek pedig más útja nincs, mint a munkapiacot modern alapon, a termelésnek minden ágát átfogó, centralizált munkaközvetítő intézetek útján megszervezni. Így sikerülhetne továbbá legalább a veszett fejszének a nyelét megfogva, a kivándorlásra végleg eltökélt elemeket legalább olyan országokba terelni, ahová csak *munkakereset*, nem pedig letelepedés céljából indulnak és a honnan időnként a nemzeti jövedelmet sokszorososan fokozó munkahasználattal térnek vissza. Ebben a tekintetben éppen most állunk egy, az országunkat különösen fenyegető fordulat előtt. Már az Egyesült Államokból is kivándorlóinknak csak 20%-a tér vissza, míg Olaszország és Ausztria európai szezonkivándorlóinak közel 95%-a visszatér a hazájába; most azonban az a veszély fenyeget, hogy a kivándorlóink egyre nagyobb része fog az Egyesült Államok elzárkózása folytán Kanadába, Argentínába és más olyan tengerentúli országokba menni, amelyeknek nyíltan bevallott érdeke azt követeli, hogy *csak* telepes kivándorlót fogadjanak szívesen és támogassanak minden eszközzel. A nagy hajóstársaságok tehát mindinkább az ezen országokba irányuló tömeges emberszállításra rendezkednek be, sőt újabb versenyvállalatok keletkeztek, amelyek a régi vállalatokat is a szállítási díjak jelentékeny leszállítására szorítják és ezzel is újabb ingert keltenek a kivándorlásra.

Ha röviden átfutunk azokon az inkább negatív rendszabályokon, amelyeket a munkanélküliség most körülírt problémája körében a magyar állam eddig tett, akkor meg kell döbbennünk a tétlenségnek, illetve a rövidlátó, egyoldalú, sőt pillanatnyi érdekeket szolgáló és nem egyszer ellentmondó intézkedéseken, amelyeket az ellentétben való okulás kedvéért már most célszerűnek látunk szembeállítani a genti kongresszus napirendjével és avval a nemzetközileg helyesnek felismert szellemmel, amelyben annak pontjait ott tárgyalni fogják.

A kongresszus első pontjánál: a *munkaközvetítés* szervezésénél szegényesebb eredményt alig mutat fel ország, mint hazánk. A munkaközvetítés csak akkor lehet igazán sikeres, ha közhasznú, országosan központosított, és lehetőleg a termelés három főága (ipar, mezőgazdaság és bányászat) között is bizonyos kölcsönösséget teremt. A munkapiac legcél-

szerűbb országos és ez alapon nemzetközi megszervezésének megvitatását az egyes országokban már létező munkaközvetítő intézetekről szóló egységes nemzetközi felvételnek kellett megelőznie. A genti kongresszuson mutatják be a nagyérdékű nemzetközi felvétel eredményeit, amelyeket Zacher, a német birodalmi munkásstatisztikai hivatal igazgatója állított össze.

Azokban az országokban (Franciaország, Németország, Olaszország, Belgium stb.), ahol állami munkásstatisztikai hivatalok vannak, vagy mint Nagybritanniában, az állami munkaközvetítés szálai már egy külön központba futnak össze, ez intézetek a felvétel munkáját annál könnyebben vállalhatták, mivel a közhasznú munkaközvetítő intézetekkel állandó összeköttetést tartanak fenn. Magyarországon a magyar osztály titkárságára hárult ez a feladat. Ez volt az első egységes országos felvétel a hazai közhasznú munkaközvetítő intézetek működéséről, amelyeket még csak önkéntes köteléki szervezet sem fűz össze. Meg kellett tehát állapítani mindenekelőtt azt, hogy az országban mely szervezetek foglalkoznak öncélként munkaközvetítéssel. E munkánkban — a Magyar Városok Országos Kongresszusának szíves felszólítására — a városi hatóságok, valamint az Ipartestületek Országos Szövetsége részéről hathatós támogatásban részesültünk. Bár eleve tisztában voltunk avval, hogy a budapesti, pozsonyi és temesvári állami jellegű munkaközvetítő intézeteken, a munkásszakszervezeteken és néhány fővárosi munkaadószervezettől fenntartott munkanyilvántartón kívül alig létezik az országban olyan munkaközvetítő szerv, amelyekről működésükre vonatkozólag pozitív számszerű adatokra számíthatunk, az ország közel 450 ipartestületének is, valamint azoknak a munkaközvetítéssel alapszabályszerűen foglalkozó egyesületeknek is megküldöttük kérdőívünket, amelyeknek címeit az összes magyar városoktól és kereskedelmi és iparkamaráktól a hozzájuk intézett kérelem folytán meg tudtuk szerezni. Kérdésünkre 200-nál több ipartársulat válaszolt, de csak néhány (5) testülettől kaptuk azt az értesítést, hogy munkaközvetítéssel egyáltalában foglalkozik még. Megállapítást nyert, hogy jelenleg Magyarországon az ipar körében összesen csak 36 közhasznú munkaközvetítő intézet működik, amely működését számszerűleg tudja igazolni. Ezek közül 26-ot a munkások szakszervezetei tartanak fenn, 5 munkaadói közvetítő, 2 ipartestületi és csak 3 községi és állami. A mezőgazdaság érdekében csak a földművelésügyi minisztériumban központosított kezdetleges munkanyilvántartás működik, amely egyének közvetítésével nem is foglalkozik, hanem főleg az aratási munkákat biztosítja munkás-csoportoknak időszaki elhelyezése útján. A bányászat végül teljesen a kárhozatos ügynöki rendszernek van kiszolgáltatva. A jelentésttevő ipari közvetítő intézetek 1912-ben összesen csak 200.000 munkahelyet közvetítettek, és e számból is a munkaadó szervezetektől kimutatott 92 000 közvetítéshez a közvetítési statisztika szempontjából sok szó fér. A kormány támogatását egyedül élvező pártatlan állami intézetek csak 53 ezer munkahelyet töltöttek be.

Ez tehát az a fegyverzet, amelylyel mi a közgazdaságunkat a nélkülözhetetlen munkaerővel kívánjuk ellátni és a kivándorlást legalább a kimutatható munkahiánytól megkivánt mértékben kívánjuk megakasztani. Eddig csak egy *törvénytervezet* készült, amely legalább az iparban célozta a munkaközvetítő intézeteknek központosított hálózatával a *munkakereső* tisztas munkást létfeltételéhez, a munkaalkalomhoz, a munkahiány miatt panaszkodó munkaadót munkaerőhöz juttatni. Ellenben már *két törvényünk* is van, amely a *munkakerülő* rossz munkás fogalmának veszedelmes általánosítása alapján fog, főképpen a munkaközvetítés hiánya folytán, gyakran a tisztas munkásra is politikailag és illetve büntetőjogilag lesújtani. A törvényerőre emelkedett, az eredeti tervezettel szemben erősen enyhített törvény a képviselők választásáról, a munkások nagy részétől még mindig azt kívánja a választójog feltételeként, hogy legalább 3 évig

legyen hű ugyanahhoz az iparhoz, tekintet nélkül — azon tökéletes munkaközvetítés esetén — gyakran igazolható tényre, hogy a saját iparában való munkahiány szorította az illetőt az iparának megváltoztatására. A közveszélyes munkakerülőkről szóló törvényjavaslat pedig vétségge deklarálja és hat hónapig terjedhető fogházzal, visszaesés esetén pedig legalább egy évig terjedő kényszermunkával sújtja a munkakerülést. E törvény alapján esetleg a munkát eredménytelenül kereső és emiatt esetleg helyről-helyre járó munkást is gyakran meg lehet majd büntetni, mert a munkaközvetítésnek előzetesen megteremtett szervezetében sem a vádlottnak, sem a lelkiismeretes bírónak nem nyújtottak módot arra, hogy a tényállást pozitív alapon tisztázhassa. A vegyes közönségű dologház pedig Angliában nyolcvan esztendőn át volt a tisztas munkás erkölcsének legveszélyesebb megromtója, s most, hogy Angliában meg akarják szüntetni, nálunk — kétségtelesen nemes intencióktól vezetve — életrekeltik.

A nemzetközi vándorlások kérdése a mi javaslatunkra került a genti kongresszus napirendjére. »A Munkanélküliség és a Nemzetközi vándorlások« című jelentésünket, — amely magyar, francia és német nyelven jelent meg — a nemzetközi bizottságnak Zürichben hozott határozata folytán a nemzetközi egyesület osztályai megfontolás tárgyává tették és részben igen tüzetesen kifejtett véleményeket terjesztettek róla a kongresszus elé. A nemzeti osztályok egyértelműleg elfogadták azt a fentjelzett alapvető nézetünket, hogy a kivándorlás túlnyomólag azonos a munkanélküliség problémájával, sőt annak *par excellence* nemzetközi megnyilatkozása. A vándorlások mindenkor legalább is két országot érintenek: okozatai a kivándorlási ország munkanélküliségének, — a bevándorlási országba pedig nemzetközi vándorlások mai anarchikus állapota mellett — gyakran a benszült munkások számára is a tömeges munkanélküliségnek legfőbb okozójává válnak. Javaslatunkat, hogy a nemzeti és osztályellentétek közepette elsősorban a Munkanélküliség Elleni Küzdelem Nemzetközi Egyesületére hárul a feladat, hogy a be- és kivándorlási államoknak ellentétes politikáját az emberiség legfőbb érdekei, különösen pedig a szerencsétlen vándormunkás érdekei szempontjából tegye vizsgálatok tárgyává, az egyesület hivatalos programjává emelte. Az a felfogásunk is, hogy e vizsgálatok terén nem lehet csak az időszakos munkásvándorlásokra szorítkozni, hanem azokat a végleges (telepesítő) kivándorlással egy tekintet alá kell venni, — szemben az olaszoktól erősen képviselt állásponttal, — elismerésre talált és maguk az olaszok is csatlakoztak hozzá. Jelentésünkben kifejtett és a nemzeti osztályoktól osztott állásponthoz képest azt a javaslatot terjeszti tehát az elnökség, egyetértőleg a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesületének és a Szociális Biztosítás Nemzetközi Egyesületének elnökségével, a kongresszus elé, hogy a három egyesület közös bizottsága állapítsa meg az óriási problémakörből minden egyes egyesületre közelebből tartozó munkakört, az általános, valamennyi egyesületet közösen érdeklő kérdéseket pedig a vándorlásokat érintő általános politika, nemzetközi szerződések tanulmányozása stb. pedig közös erővel vigye előre. A Munkanélküliségi Egyesület, a maga részéről a bizottságnak mint a maga sajátos területét, a jelentésünkben kifejtett nagy programban első helyre tett kérdéseket hozza javaslatba: a munkaközvetítés szervezését, a munkapiac nemzetközi nyilvántartását, a kivándorlónak hivatalos védelmét a külföldön, a kivándorlóknak útbaigazítását és irányítását a kivándorlás előtt, a munkanélküliség statisztikáját. *Felhívjuk* különösen a *belügyminiszter úrnak*, mint legfőbb kivándorlási hatóságnak, *figyelmét* a kongresszus idevonatkozó gazdag anyaggyűjteményére és kérjük, hogy tegye megfontolás tárgyává a magyar osztály idevonatkozó törekvéseinek hathatós támogatását. Különösen az olaszok kedvező tapasztalatai alapján bizonyos nyanyis az, hogy csak az az ország számíthat a kivándorlásból nagy anyagi

haszonra és emellett a kivándorlók megtartására is, amely a kivándorlóban támogatásra méltó munkakeresőt lát, akit a kivándorlás gondolatának első megfogalmazásától kezdve, a kivándorlási ország megválasztásán, a hajón való ellátáson, a rendeltetési államban való munkaközvetítésen keresztül, a visszavándorlásig, a szülőállam intézményes védelmének kell végigkísérnie.

A kongresszus harmadik és negyedik nagy kérdésének: a *közmunkapolitikának* és a *munkanélküliség elleni biztosításnak* tárgyalása is sok tanulságot fog számunkra nyújtani. Az idei óriási arányú munkanélküliség a kormányt — sajnos — még nem bírhatta rá arra, a magyar osztálytól felterjesztésben is sürgetett intézkedésre, hogy a már fedezettel bíró közmunkákat gyorsabb ütemben vigye keresztül, a jövő évi költségvetésben pedig, tekintettel a válság továbbhúzódására, nagyarányú, rendkívüli munkákat vegyen fel. A főváros ez évi akciója a munkanélküliség rendkívüli kárainak enyhítése céljából szintén nélkülözötte még a községi munkanélküliségi politika legerősebb pillérét, a válságos idők visszatartott, illetve eltolt közmunkákat. Teljes mértékben igazolta azonban ez az akció is azt, hogy az önhibájukon kívül munkanélküliek támogatása és még inkább a rendszeres biztosítása a baj és az orvoslás országos jellegénél és összefüggésénél fogva első sorban *állami feladat*. A főváros még a szomszédos községekben lakó, de itt dolgozó munkanélkülieket sem támogathatta a maga helyi joghatósága folytán, másrészt a vidéken sürgősen keresett munkanélküliektől sem szabadulhatott meg. Bár az agkori és rokkantság esetére való biztosítás a *prius*, a magyar kormánynak már most meg kell tennie az előkészületeket a munkanélküliség esetére való biztosítására is. Nagybritannia túlszárnyalva a fakultatív biztosítás körében tett helyi és országos kísérleteket, a munkanélküliség esetére való biztosítást az utolsó két esztendőben, az állam, a munkaadók és munkások közös erejével, 2,600.000 ipari munkására nézve immár *kötelező* alapon valószínűsítette meg. Az európai államok mihamarább kénytelenek lesznek e merész, úttörő példát követni. Ha pedig a velünk szomszédos államok, nevezetesen Németország és Ausztria, amely a kötelező agkori és rokkantsági biztosítást szintén úgyszólván már tető alá hozta, követni fogják az angol példát, akkor mi csak az esetben maradhatunk el, ha a legjobb ipari munkásainknak elvesztését is meg akarjuk kockáztatni, vagy pedig kivételes rendszabályokkal kívánjuk őket röghöz kötni. Különben tömegesen fognak ők is azokba az országokba elvándorolni, amelyek őket a kapitalisztikus munkaviszonynak legnagyobb és egyúttal legigazságtalanabb csapása, az időnként visszatérő válságok és az évenként megisméltendő szezonokkal önhibájukon kívül járó nyomor ellen biztosítják.

Törvény (1913. évi XXI. törvénycikk) a közveszélyes munkakerülőkről.

Irta: dr. Pap Géza.

Alig pár hét telt el e törvény javaslatának benyújtásától annak törvényerőre emelkedéséig; oly rövid idő, amely nemcsak a jogi és szociálpolitikai, de még a napi sajtónak sem igen engedett módot arra, hogy azzal behatóbban foglalkozzék. A törvénynek nemcsak a büntetőjogi klasszikus iskola tanításaival szemben forradalmi jellegű rendelkezései, hanem messzemenő szociálpolitikai vonatkozásai is megkövetelték volna pedig, hogy a javaslat a *magyar* közvélemény szűrőjén tisztáztassék. Ennek elmulasztását nem pótolja az a tény, hogy a törvény a külföldi hasonló tárgyú törvényhozás gondos figyelembevételével és különösen a német-

birodalmi büntető törvénykönyv 1910. évi javaslatának és az erre vonatkozó gazdag német irodalomnak újmutatása nyomán készült. Nem is a kriminálpolitikai büntetőjogtudomány elméleti fejleményeinek érvényesítése, hanem inkább annak a kérdésnek gyakorlati szempontjából merülnek föl aggályok, vajjon a mi különleges magyar viszonyainknak, a nyugateurópai industriális és így szociálpolitikai szempontból is sokkal fejlettebb államokéhoz képest elmaradt közállapotainknak szüksége volt-e ezidőszerint erre és ilyen törvényre? És vajjon nem kellett volna-e a törvényt megelőzniök, vagy legalább is kísérsniök az ipari jog körébe vágó olyan szociálpolitikai törvényhozási intézkedéseknek, amelyek az egyetemes magyar szociális érdekeket sokkal átfogóbban megragadni és kielégítésüket sokkal hatályosabban biztosítani alkalmasak?

Ezt a gondolatot kelti már maga a törvénynek címe is. Munkakerülők büntetőjogi felelősségre vonása és a társadalomnak azok visszaéléseitől való megóvása a törvény célja; ámde hol találunk a mi corpus jurisunkban törvényes intézkedést arról, hogy azok, akik a munkát nem kerülik, de keresik, ebben a törekvésükben országszerte biztosított támogatásban részesüljenek? Valóban azt hisszük, hogy a munkaközvetítésnek országos törvényhozás útján, vagy általában a törvényhatóságok, vagy legalább is a városok részéről való általános szervezése sokkal biztosabb út ahhoz, hogy a keresetre utalt munkaképes egyéneknek lehetőleg teljes száma gazdaságilag hasznos munkát fejtsen ki, semmint azok a túlságosan messzemenő büntetőjogi represszáliák és kriminálpolitikai praeventív intézkedések, amelyeket ez a törvény munkakerülés címén fogantatba venni céloz.

Maga a törvény nem is adja a »munkakerülés«, a »munkakerülő életmód«, vagyis alkalmaztatása eme alapfeltételeinek meghatározását. A törvény javaslatának indokolása is a munkára kényszerítés szükségét és jogát hangoztatja a munkakerülőkkel, »ezzel a léha és veszedelmes elemmel szemben«; elfelejti azonban, hogy biztos vezérfonalat adjon a bíró kezébe ennek az úgynevezett elemnek, a munkakerülőknek, minden esetben való helyes felismeréséhez.

Egészben véve a javaslat megokolása abban látja a bűnösség feltételét, hogy a tettes szándékosan vétsen társadalmi kötelessége: a munkában való részvétel ellen. Ámde éppen ennek a döntő körülménynek megállapítása okozhatja a legtöbb nehézséget az egyes esetek elbírálásánál. Hol végződik a vádlott vértlen munkanélkülisége és hol kezdődik a vétkes, a szándékolt munkátlanság, oly sok tényezőtől függő kérdés, mint amily összetett és sokfelől toborzódó a társadalomnak az a csoportja, amelyet a javaslat indokolásának említett kitétele röviden, de nem teljesen igazságosan jellemzett elemként egybevon.

A munkapiac szervezetlensége folytán és hatóságilag szervezett munkaközvetítésnek túlnyomó részben való hiányában hogyan, mi alapon döntse el a bíró, vajjon a vádlott tényleg szándékosan kerüli-e a munkát, vagy pedig csak önkéntelen áldozata-e annak a hibáján és felelősségén kívül eső ténynek, hogy nem tud munkát találni?

A modern büntető perjogi elvek szerint a vádbeli cselekmény tényálladási elemeinek bizonyítása, így tehát a szóban levő bűncselekménynél a munkakerülés bizonyítása a vád képviselőjének föladata, amit a törvényjavaslatnak indokolása kifejezetten is elismer. Mely esetben lesz azonban bizonyítottnak tekinthető a munkakerülés? Elegendő-e a munkanélküli vádlott rendszerinti munkaszakmájának kedvező konjunkturájáról való úgynevezett köztudomás, vagy elegendő-e már az is, ha egyéb szakmákban kedvező a konjunktura? Más szóval: pusztán a kedvező gazdasági viszonyok címén szabad-e tényként megállapítani, hogy minden munkaképes szükségképen kaphat is munkát, ha akar, holott ezt a föltevést a mindennapi élet tapasztalata, a mindig meglévő munkástartalék kétségtelenül meg-

cáfolja. Ezenkívül pedig joga van-e a társadalomnak büntetés terhével megkövetelni, hogy a keresetre utalt munkaképes egyén saját rendszerinti, esetleg tanult mesterségén kívül egyéb munkát és foglalkozást keressen, mihelyt saját mestersége, ha csak időlegesen is, megtagadja tőle a megélhetés mindennapi eszközeit? Valóban drákói felfogásra vallana ennek a kérdésnek igenlő értelemben való megoldása, főleg figyelemmel az ipari államokban megállapított arra a tapasztalati tényre, amely szerint a tanult mesterségükből általános, vagy részleges gazdasági válság idején kiesett elemek rendszerint csak kis mértékben szoktak visszatérni elhagyott szakmájukhoz. Rossz gazdasági és szociális politika tehát, amely a tanult munkást arra készíti, hogy időleges munkanélkülisége esetén azonnal más munkakörbe, tanulatlan napszámomunkára szegődjék és ezzel tanult mesterségétől esetleg, sőt valószínűséggel végleg elszakadjon, hacsak ehelyett a munkanélküliség szenvedései mellett a munkakerülés bélyegét is kockáztatni nem akarja.

De azt a kedvezőbb, vagyis igazságosabb megoldást feltételezve is, hogy a judikatura majd abban az irányban fejlődik, miszerint nem a gazdasági általános, vagy különleges helyzetet, hanem a vádlott tényleges viszonyait veszi alapul, miképpen lesz bizonyítható, hogy az, aki tényleg munkanélkül van, ebbe az állapotba munkakerüléssel jutott? Talán a vádlott előző munkaadójának vallomása alapján döntessék el, hogy nem munkakerülő-e az, aki jobb munkafeltételek kieszközléséért folytatott törekvéstől vezéreltetve hagyta el munkahelyét? És ha e jogos törekvése hajótörést szenvedett, t. i. új munkára szert tenni nem tudott, ezért munkakerülőként megbélyegeztessék? Vagy talán a vádlott munkakerülése azoknak a munkaadóknak vallomásával bizonyíttassék, akiknél a munkát, a munkafeltételek valódi, vagy vélt kedvezőtlenége következtében el sem vállalta?

A törvény végrehajtásának eme gyakorlati nehézségén helyesen csak az országosan szervezett paritásos munkaközvetítés segíthet át, amely nélkül a végrehajtás során a törvény céljait egyrésztől az önkény, másrésztől az indokolt óvatosság Scyllája és Charybdise veszélyezteti.

Kettő közül melyik a nagyobb veszély, azt bővebb kommentár nélkül megvilágítja ama tény, amely szerint a munkakerülés körébe vont bűncselekmény legtipikusabb esetének (»az a keresetre utalt munkaképes egyén, aki munkakerülésből csavarog, vagy egyébként munkakerülő életmódot folytat«) elbírálása nem a bíróságnak, hanem a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi m. kir. államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik. Szinte fájó gondolat, hány tisztos munkanélküli munkás lesz a »közigazgatási hatóság, mint rendőri büntető bíróság« nagyon is a mindenkori »célszerűséghez« igazodó fölfogása alapján munkakerülő gyanánt elítélhető. Hány esetben lesz a kellő gazdasági és szociális szakismereteket nélkülöző egy-egy fiatal közigazgatási tisztviselőnek egyéni fölfogása az egyedüli jogalap arra, hogy a szóban levő törvény 1. §-ára való hivatkozással munkakerülő gyanánt elítélje akár a sztrájkban álló munkást is. Sem a törvény szövege teljes határozottsággal ki nem zárja ezt a magyarázatot, főleg ha a sztrájk elhúzódik (»munkakerülő életmódot folytat«), sem annak megokolása nem jut el addig a mi viszonyaink közt nagyon is indokolt gondossáig, hogy a gazdasági harc okából való munkamegtagadást visszaélésszerű, vagy jóhiszemű tudatlanságból eredő büntető megtorlástól megvédje. A törvény tiszta forrásától bizonyára távol áll az ilyenekre is számító politika zavaros vize, de éppen ezért kellett volna azt, legalább a megokolásban, olyan kitanítással körülhatárolni, amely annak kizárólag kriminálpolitikai eredetét tisztátlan beszívárgástól megvédje.

Még aggályosabb a mi viszonyaink közt a szóban levő kihágás másik elkövetési cselekménye, a »munkakerülésből csavargás« Csavargás alatt a

törvény javaslatának indokolása a helyről-helyre vándorlást érti, »amelyet eddigi jogszabályaink is tiltottak.«

Tényleg, kihágási büntetőtörvénykönyvünk (1879. évi XL. törvény-cikk) 62. §-a, amelyet éppen a szóban levő törvény kíván helyettesíteni, csavargónak tekinti és mint ilyen bünteti azt, akinek bizonyos lakhelye nincs, vagy azt elhagyja és foglalkozás, vagy munka nélkül csavarog. A munka nélküli vándort, vagy a mai kor közlekedésére jellemzőbben megjelölt utast, aki éppen azért vándorol, illetőleg utazik, hogy megfelelő föltételekkel munkához jusson. már a vándorlás, illetőleg utazás és foglalkozásnélküliség pusztá ténye alapján a bűncselekmény gyanujával illethetik tehát, amely gyanunak bizonyított ténynyé sűrűsödése, vagy eloszlása attól függ, hogy az eljáró közigazgatási tisztviselő (rendszerint rendőrkapitány, vagy szolgabíró, vagy ezek segéde) mily alapon dönti el a munkakerülésnek fönn már merlegelt ismérveit. Vajjon megeleégzik-e a szakszervezet utassegélyt biztosító igazolványával? Vajjon nem minősül-e munkakerülővé a munkakereső? Minderre csak az adhat biztos választ, aki az ország politikai pártjainak jövő alakulását és hatalmi súlyát biztosan megjósolhatja. Mindenesetre sovány vigasz, hogy gazdasági és szociálpolitikai szempontból a mostani törvényhozó sem akart messzebb látni a harminc év előttinél, amikor pedig már köztudomásra tarthatna igényt az az igazság, hogy a munkaerők elhelyezkedésének megkönnyítése a termelési tényezőknek a gazdasági szükségtől parancsolt kiegyenlítődéését és így a nemzeti termelés rendesebb ütemét biztosítja; ennek megakadályozása nem kisebb hiba, mint az öntöző csatorna zsilipeinek betömése.

Érthető ezek után az a különbség, amely a munkakerülők kérdésének rendezésében jelentkezik közöttünk és az oly állam között, amelynek eltérőleg a mienktől, munkapiaca szervezett, amelynek területét átszövik a közbizalmi alapra helyezett munkaközvetítők, a munkakereslet és munkakínálat egészének és minden részletének nyilvántartásával és irányításával. Mily egyszerű és jórészt pusztá nyilvántartási kérdéssé zsugorodik ott össze az, hogy a munkanélküli egyszersmind munkakerülő-e, vagy sem, hogy a munkapiac mindenkor állásához képest tényleg kaphatna-e munkát és amennyiben kaphatna, saját rendszerinti foglalkozásában, vagy egyébben, rendes lakóhelyén, vagy egyebütt kaphatna-e és nem jogos ok (sztrájk, kizárás) tartja-e őt vissza a munkától. Csak a munkavállalás alaki föltételeinek, a keresetre utaltak munkába lépésének törvényes rendezése szabhat irányt abban a kérdésben, hogy jogtalanul tagadja-e meg a munkát, vagyis munkakerülő-e a munkanélküli.¹⁾

Nincs ugyan kizárva, hogy a törvényhozás előbb-utóbb nálunk is rendezze a munkaközvetítés kérdését. Erre a remélt tényre való figyelemmel se higgyük azonban, hogy itt csak törvényalkotási sorrendről van szó. A munkaközvetítés és a munkakerülők ügye oly szoros összefüggésben vannak egymással, hogy a helyes sorrend egyszersmind a megoldás helyességének is legfőbb biztosítója. Nem szabad ugyanis felednünk, hogy a törvényhozás a legösszetettebb szervezetnek, a társadalomnak életrendjét szabja meg, amely akkor halad helyes irányban, ha minél több egyed törekvése és munkája párhuzamos a társadalom összességének érdekével. Elhibázott tehát az a rendezés, amely kényszerrel, büntetéssel akarja és reméli kieszközölni az egyesek szociális irányzatú működését ott is, ahol a helyes közigazgatás, a nevelés, végül a javak igazságos eloszlásának biztosítása öntudatos és áldozatkész és így megbízhatóbb támaszokat szerezne a társadalomnak.

¹⁾ A büntetendő tényállás megállapításának nehézségeiről számolnak be a napilapoknak az időközben megtartott első tárgyalásokról közölt hírei is. A bíróság, úgy látszik, helyes érzéssel óvakodik attól, hogy a munkakerülést rendőri jelentések és vallomások, mint ebben a vonatkozásban rendszerint alkalmatlan bizonyítékok alapján bizonyítottak lássa.

Ebből a nézőpontból tekintve a kérdést, azt hisszük, hogy helyes munkaközvetítés szervezése kapcsán egészen más képet nyerne az úgynevezett munkakerülők ügye és a társadalomnak ezektől való büntetőjogi megvédése is.

Mindenekelőtt megcsappanna a munkakerülők ama, jelenlegi legnagyobb csoportja, amelyet a törvény indokolása, a párisi V. börtönügyi kongresszus határozatai nyomán, *alkalmi munkakerülőknek* nevez és a már idézett 1. §. kihágási büntetése alá helyez. Minthogy ezek közé a törvény értelmében többszörös visszaesők nem, hanem azok tartoznak, akik munkakerülés miatt még csak első, vagy legfeljebb második esetben szenvednek büntetést, kétségtelenül sokan, sőt legtöbben vannak közöttük azok a munkanélküliek, akiket a munkapiac kedvezőtlen állása és saját ügyességük és élelmességük fogyatékos volta, esetleg bizonyos fokú könnyelműségük sodor abba a helyzetbe, hogy mint munkanélküliek, munkakerülökként elítéltesse. *Elvégezni a munkát és megtalálni az alkalmas munkát*, két különböző dolog és nem mindenki rendelkezik mindkét irányban a kellő készséggel. Mily ferde és céltévesztett intézkedés tehát, büntetés alá vonni ezeket a kevésbé élelmes, amellet azonban esetleg használható és ügyes munkásokat, ahelyett, hogy közvetítés útján lehetőleg biztos mód és alkalom nyujtánék nekik a produktív munkásság kifejtésére.

De nem számol ez a törvényhozás a többé-kevésbé rokkantakkal, a munka veteránjaival sem, akik félig kegyelemkenyéren, végső erejük megfeszítésével nálunk még oly állapotban és abban a korban is dolgoznak, amelyben a haladottabb országok törvényhozásának gondoskodásából ottani társaik már régen a rokkantsági, vagy aggkori járadék élvezetében pihenik munkabíró életkoruk fáradalmait. Nem számol a mi törvényhozásunk ezekkel, pedig válságok és üzemredukciók idején ők azok, akik először szorulnak ki a munkapiacról és akiknek immár járadék helyett ennek a törvénynek jóvoltából vajmi könnyen elzárás, fogház és dologház juthat osztályrészül.

Mindezeknek az elemeknek nagy része egyrészt a munkaközvetítés, másrészt a szociális biztosítás helyes szervezése esetén kiválnék a munkakerülők sorából és nem jutna az első büntetés bélyegével illetve, főként pedig erkölcsi érzületében is megméltelve arra a lejtőre, amelyen a társadalom salakjába legtöbbször menthetetlenül lecsúszik és irányt veszve, azt a réteget gyarapítja, amelylyel szemben a büntetőjogi elbánás mindenestre indokolt.

A kevésbé élelmesek és ügyesek, a könnyelműek, de nem kórosan betegek és nem gonosztevők, a többé-kevésbé rokkantak csoportja nem a büntetőjog, hanem a szociálpolitika, a szociális közigazgatás és az ezzel karöltve járó társadalmi önkéntes jótékonyság révén várja az orvoslást. Jelesül azok, akik a munkaközvetítés útján normális munkakörben átmene-tileg nem nyerhetnének elhelyezést, az időbelileg helyesen elosztott közmunkákban és különböző szükségmunkákban találhatnának időlegesen megfelelő alkalmazást, az aggkori és rokkantsági, valamint a munkanélküliségi biztosítás révén a legszükségesebb támogatást, hatóságok és magánegyesületek által fenntartott foglalkoztató műhelyekben és népházakban némi munkaalkalmat és a legégetőbb szükségletek kielégítését szolgáló segélyeket. A szociális gondoskodásnak máshol jól ismert, nálunk gyakorlatban eddig sajnosan egyáltalán nem, vagy csak alig alkalmazott eszközei ezek, amelyek büntetőjogi represszáliáknál és praeventív intézkedéseknél sokkal alkalmasabbak arra, hogy normális alkatú egyénekben a társadalmi rend ellen irányuló törekvést csirájában elfojtsák.

Ellenben ezeknek az egészséges és hasznosítható elemeknek más úton való elhelyezése esetén a munkakerülők táborában úgyszólván csak azok maradnának meg, akik ellen a társadalmat múlhatlanul büntetőjogi

védelemben kell részesíteni. Ezek: egyrészt a kóros hajlamúak, az értelem, vagy akaraterő gyöngesége következtében munkakerülők, csavargók és koldusok szerencsétlen hada, amely anélkül, hogy nagyobb bűncselekményekkel fenyegetné a társadalmat, annak improduktív, terhes elemét alkotja, másrészt a hivatásos gonosztevők, a megrögzött és javíthatlan büntetettek, akiknél a munkakerülés csak okszerű és nem is minden esetben föllépő kísérője a bennük rejlő nagyobb veszélyeknek.

Ez a két csoport az, amelylyel szemben különleges, úgynevezett biztonsági intézkedésekkel kell megvédeni a társadalmat; egyrészt javítással, neveléssel, az akaraterőnek és erkölcsi érzésnek munka és tanítás útján való megerősítésével, ott és addig, ahol és amíg ez célravezető, másrészt elkülönítéssel és kényszermunkával ott, ahol amattól már eredmény nem várható.

Félő, hogy az az osztályozás, amelyet a törvény tesz, a fölhozott szempontok figyelmen kívül hagyása folytán gyakorlati végrehajtásában is káros eredményekre vezet.

A törvény ugyanis a munkakerülés bűncselekményével szemben biztonsági intézkedés gyanánt a létesítendő dologházba utalást állapítja meg mindazokra, akiket már nem alkalmi munkakerülőknek, hanem úgyszólván rendszerinti munkakerülőknek, vagy pedig a munkakerülés veszélyesebb képviselőinek tekint. Ezek közé számítja pedig azokat, akik munkakerülés miatt már két ízben voltak büntetve és a cselekmény elkövetésekor büntetésük kiállása óta két év még nem telt el (2. §.), még súlyosabban minősülők gyanánt jelöli meg azokat, akik magukat, vagy családjukat munkakerülő életmódjukkal erkölcsi romlásnak teszik ki, úgyszintén azokat, akik ellen oly tények merültek föl, amelyekből meg lehet állapítani, hogy az illetők rendszerint bűncselekmények elkövetéséből tartják fenn magukat (3. §.), végül a törvény értelmében a munkakerülés legsúlyosabb bűncselekményét azok követik el, akik nyilvános, vagy a közönségnek nyitva álló helyen üzött tiltott szerencsejátékból tartják fenn magukat, vagy mások szenvedélyét, könnyelműségét, tapasztalatlanságát, vagy értelmi gyöngeségét üzletszerűen kihasználják, végül azok, akik kéjnővel, vagy tiltott kéjelgésből élő nővel tartatják ki magukat (4. §.).

A törvény mindezeket a cselekményeket vétségnek minősíti és elbírálásukat a kir. járásbíróház hatáskörébe utalja (17. §.), amely büntetésképpen legfeljebb hat hónapig terjedhető fogházzal és a 4. §-ban megjelölt esetekben ezenfelül legfeljebb ötszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel is büntethet. *A bíróság azonban fogházbüntetés kiszabása helyett a tettést dologházba utalhatja, ha munkára nevelése és rendes életmódhoz szoktatása végett szükségesnek tartja (5. §.); azt a tettést pedig, akit a bíróság munkakerülés vétsége miatt már egy ízben megbüntetett, utolsó büntetésének kiállításától számított két éven belül bekövetkezett visszaesése esetén fogházbüntetés kiszabása nélkül dologházba kell utalni, hacsak az elítélt egyéniségéből és az eset körülményeiből nem lehet alaposan következtetni arra, hogy a büntetés kiállása után munkás és rendes életmódot fog folytatni (6. §.); ebben az esetben is a bíróság dologházba való utalás helyett egy hónaptól egy évig terjedhető fogházat állapíthat meg; végül dologházba utalhat a bíróság minden olyan büntetett, akit az élet, testi épség, szemérem, vagy vagyon ellen elkövetett büntett vagy vétség miatt fegyházra, börtönre, vagy legalább három havi fogházra ítélt, ha megállapította, hogy ez a büntett, vagy vétség a tettes munkakerülő életmódjával van összefüggésben és ebben az esetben a bíróság még azt is elrendelheti, hogy a fogházra ítélt ezt a büntetését is a dologházban állja ki. (7. §.)*

Mint ebből a felsorolásból látható, a törvény a legkülönbözőbb elemeket vonja be a munkakerülés vétségének, vagy enélkül is, de a munka-

kerüléssel egyképpen dologházba utalással büntetendő cselekményeknek körébe. Tarka társaságban látjuk itt összehányva a szociális és különösen ethikai és nevelési tekintetben legkülönbözőbb megítélésű társadalmi rétegeket; a már említett ügyetleneket, élhetetleneket, fogyatékos munkaerőjüket, akiket a balsors valamely szemfüles szolgabíró, vagy rendőrkapitány képében már két ízben utolért, továbbá a családrontó szülőket, a tömeglakások és külvárosi odúk sötét alakjait, a sipistákat és más népet fosztogató szédelgőket, az apacsokat, a megrögzött és hivatásszerű gyilkosokat, rablókat, tolvajokat, csalókat és kerítőket.

Vajjon miképpen fogja hivatását teljesíteni a dologház, amelynek kifejezetten nevelő- és rendes életmódhoz szoktató rendeltetését és ehhez képest a legmesszebb menő egyéni elbánást parancsoló feladatát ennyire teljesen különböző körökkel szemben kell gyakorolnia? Hogyan áll meg a kissé könnyelmű és léha az ő dologházbeli társa, az állatember mellett? Nem válik-e ily körülmények között a dologház újabb, de a jelenleginél rosszabb kiadású börtönné, vagy fegyházzá, amelybe erkölcsi szépséghibával megy be és ahonnan az erkölcs rongyaival, vagy minden erkölcs nélkül jön ki a szerencsétlenek ama csoportja, akiket a társadalom nevelő és »rendes életmódhoz szoktató« tevékenysége az emberségből úgyszólván kivetkőzött elemekhez helyezett?

Mi egyáltalán is kételkedünk abban és a törvényhozónak sem szabad azzal a hiú reménnyel áztatnia magát, hogy a dologház alkalmas nevelési eszköz. Az Angolországban szerzett csaknem évszázados tapasztalat a kényszermunkával járó dologház (workhouse), valamint a Németországban többfelé szervezett munkástelepek (Arbeiterkolonie) körül szerzett tapasztalat is azt bizonyítja, hogy a személyes szabadság korlátozásával járó, emellett pedig tömegben végzett kényszermunka üdvös eredményt nem, hanem inkább romboló hatást gyakorol. Pedig Angliában és Németországban ezek az intézmények nem is a büntetőjog, hanem a szegényügyi közigazgatás intézményei. *Akkor tehát, amikor ott, különösen pedig Angliában, ezt az intézményt a leghatalmasabb reformtörekvések hullámai ostromolják, amikor Angliában történelmi jelentőségű eszmeirányok, élükön a legnagyobb nevű szociológusokkal, e dologházak megszüntetését és a társadalmi munkarend egészen más irányú megalkotását a siker kilátásaival és kezdeteivel alapozzák¹⁾, nálunk „merész újtásként“ a társadalom széles rétegeinek szánt dologház intézményét létesíteni, — szerencsés alkotásnak nem mondható. Végső védelmi eszközül kellett volna ennek maradnia azokkal az elemekkel szemben, akiknek nevelése és javítása már alig remélhető és akiknek a társadalomra nézve ártalmatlanná tétele szolgáltatja ennek az intézménynek egyetlen alapját és igazolását.*

A dologházak szervezete és rendtartása tárgyában a törvényben (12. §.) kilátásba helyezett igazságügyminiszteri rendeletnek módjában volna ugyan, hogy valamennyire biztosítsa a dologházba utaltak kellő osztályozását és a szükséghez képest elkülönített és egyéni kezelésüket. Az ilyen rendeleti szabályozásba — ha azt a legszélesebb körű belátás és mélyreható tudományos gondolkozás vezérli is, — valamint a végrehajtásba azonban még kevésbé lehet bizalmat helyezni, mert bővebb magyarázatra sem szorul, hogy a dologházba utalásnak jelzett egyéniesítő végrehajtása nagy költséggel jár; ebben a tekintetben pedig a törvényjavaslat indokolásában fölhozott szüksézávú és optimista számítás nem sok reménnyel kecsegtet.

Bővebb magyarázatra nem szorul tehát az sem, hogy mindez másként volna és a helyes és hatályos végrehajtást sokkal inkább biztosítaná, ha a munkakerülés büntetőjogi szabályozása, különösen pedig a kényszerjellegű dologház alkalmazása, a már kifejtett kifogásoknak megfelelőleg egyrészt

¹⁾ Bulletin trimestriel de l'association internationale pour la lutte contre le chômage. Paris. 1913. évi 1. szám, 175—206. lapok.

a nem annyira büntetőjogi, mint inkább szociálpolitikai elbánást igénylő elemeknek kizárásával, másrészt a kóros hajlamúaknak különleges intézkedésekben való elhelyezésével, egyedül és kizárólag a gonosz indulatú, veszeljes jellegű munkakerülőkre (3., 4., 7. §§.) szoritkoznék.

A kóros hajlamú munkakerülők elhelyezésénél és nevelésénél, figyelemmel arra, hogy ezek jó része nem a munkára általában, mint inkább a szabad munkára és ügyeinek önálló gondozására képtelen, a nevelésnek főleg az akaraterő megedzésére kell irányulnia. Ezeket, mint nem rendes elmeállapotú egyéneket, a törvény is (19. §.) helyesen kirekeszti hatálya alól; valamint ugyancsak helyesen kiveszi azokat a fiatalkorúakat is (8. §.), akik az ítélet hozatalakor életük tizennyolcadik évét még be nem töltötték, utóbbiakat csak annyiban, amennyiben ezeket dologházba utalni nem lehet. Helyesen jegyzi meg a törvény javaslatának indokolása, hogy a fiatalkorúaknál a javítónevelésnek jut az a szerep, amely a felnőtteknél a dologházra vár. »Miután pedig a büntetőtörvény novellája lehetővé teszi, hogy a munkakerülő fiatalkorúakkal szemben, illetőleg az ő érdekükben a bíróság megfelelő nevelő rendszabályok alkalmazását rendelje el, teljesen kielégítő, ha a fiatalkorúakra ennek a törvénynek csakis ama rendelkezései nyernek alkalmazást, amelyek a munkakerülés bűncselekményének fogalmát és minősítését meghatározzák«.

Mind e helyes kivételek mellett is fönmarad azonban az az eléggé nem kifogásolható és már előbb is kiemelt rendszabály, amely szerint az egyszerűen élhetetlen, könnyelmű, vagy léha (2. §.) az itt zsinórmértékül nem szolgálható visszaesés alapján dologházba kerülhet, a társadalom legveszedelmesebb ellenségeinek társaságában. A végrehajtáson áll, hogy ez az aggály a valóságban minél ritkábban bizonyuljon alaposnak.

Mindenesetre sajnálatos, hogy törvényhozásunk, amely a német törvényhozási munkálatokat oly gondos figyelemben részesíti, éppen azokra az aggodalmakra nem helyezett kellő súlyt, amely aggodalmakat a német-birodalmi büntetőtörvénykönyv 1910. évi javaslata körül keletkezett gazdag irodalom ebben a kérdésben fölszínre hozott.

A törvény javaslatának indokolása azt a szinte túlságos önbizalomról tanuskodó állítást is kockáztatja, amely szerint »alig van nézeteltérés, hogy a társadalom védelme érdekében ily intézkedés (dologházba utalás) helyt foghat, ha a munkakerülő életmód büntett vagy vétség elkövetéséhez vezetett«. Ezzel szemben nem egy tekintélyes helyről figyelmeztettek arra, hogy a súlyos büntettek nem a dologházba valók, amiből folyólag megnyilatkozott az a kívánság is, hogy a dologház csakis olyan munkakerüléssel és léhasággal összefüggő bűncselekményeknél nyerjen alkalmazást, amelyeknél a bíróság hat hónapot meg nem haladó szabadságvesztésbüntetést állapított meg.¹⁾ Csak jellemzésül hozzuk ezt fel arra nézve, hogy a nagyon heterogén elemek közös kezelésével szemben egyebütt is ugyanaz az aggály nyilvánul, amelynek ehelyütt kifejezést adni bátorkodtunk.

Egyébként megeledeéssel lehet üdvözölni, hogy a dologházba utalás mindig határozatlan időre szól (10. §.) és hogy annak tartamát a minden dologház mellett szervezett külön felügyelő hatóság állapítja meg, amennyiben a törvényes egy évi legkisebb és öt évi legnagyobb tartam keretében ez határoz a dologházba utaltnak feltételes szabadságra bocsátása tárgyában (14. §.), ha az illetőnek kellő szorgalma és jó viselete és egyéniségének átalakulása alapos reményt nyújt arra, hogy szabadon bocsátása esetében munkás és rendes életmódot folytat, egyszersmind pedig számára megfelelő munka biztosítva van. A dologházba utaltnak szabadlára helyezése tehát, a személyes szabadság megvédése céljából felállított időbeli

¹⁾ Bericht über die Verhandlungen der 31. Jahresversammlung des deutschen Vereins für Armenpflege und Wohltätigkeit. Leipzig, Duncker und Humblot 1912. 145. lap.

korlátokon belül, csakis a megfelelő erkölcsi és anyagi biztosítékokkal foghat helyt.

Egyáltalán helyeselni kell azt az irányelvet, amely szerint a törvény a dologházakat nem a rendőrség és közigazgatási hatóság hatáskörében, hanem az igazságszolgáltatás szervei gyanánt kívánja létesíteni, egyszersmind pedig a felügyelő hatóságok szervezésével módot adva arra is, hogy az intézmény iránt a társadalmi, nem hivatalos körök beható érdeklődése is fölkeltsék.

A törvény egyéb részleteire kiterjeszkedni ennek a cikknek keretében nem lehet.

Kifogásaink különben sem a részletek ellen irányulnak. Célunk inkább annak dokumentálása volt, hogy törvényhozásunk ennek a törvénynek, mint annyi másnak megalkotásánál is, hideg közönnyel kitért az igazi alkotó, a nemzeti életet nemcsak szélesebb, de szilárdabb alapokra is helyező szociálpolitika követelményei elől.

Büntetésről, kényszermunkáról, fogházzal és dologházzal úgy, ahogy gondoskodik. De ha már szükségesnek látta, hogy a munkakerülők és csavargók ügyét rendezze, nem volt szabad figyelmen kívül hagynia a francia congrès pénitentiaire 1895. évi július hó 8. napján elfogadott következő tételét: »A társadalom jogosult arra, hogy a koldusok és csavargók ellen megelőző jellegű szociális rendszabályokat és pedig szükség esetén kényszerjellegűeket is vegyen foganatba. Ezzel a joggal szemben azonban viszont kötelessége, hogy ezekre vonatkozólag a szociális gondozást, a szegényügyi köz- és magánsegélyezést is racionális módszerrel kifejlessze.«

A mi törvényünk, sajnos, ennek az éremnek csak egyik oldalát mutatja. Éppen így nélkülözzük abban a francia szenátus által 1912. évi június hó 28. napján első olvasásban elfogadott, bár eddig törvényerőre nem emelkedett, Flandin István szenátor által benyújtott törvényjavaslatnak (proposition de loi portant revision des articles du Code Pénal concernant le vagabondage et la mendicité et organisation de l'assistance par le travail) azt a tervezett rendelkezését is, amely szerint minden megye (département) tartozik segélyező munkaházakat (établissement d'assistance par le travail) létesíteni, akár ilyen megyei intézmények alapítása, akár pedig a már létező vidéki, községi, vagy magánjellegű ilyen intézmények anyagi támogatása útján. E munkaházak rendeltetése az, hogy pillanatnyilag munkát és munkával keresményt biztosítsanak a segélyezettetteknek és egyrészt munkahelyiségeket, másrészt ingyenes munkaközvetítést kell nyújtaniok.¹⁾

Ilyféle szociálpolitikai gondolatot a mi törvényünkben hiába keresünk. Pedig ha törvényhozásunk sem általában a munkaközvetítés, sem egyéb rokon szociálpolitikai intézkedések létesítésére időt találni és erőt gyűjteni eddig nem tudott, ezek hiányában ez a törvény sürgős nem volt és nyugodt lelkiismerettel lemondhattunk volna erről a sikerről, hogy éppen ezzel a törvényvel »előzzük meg« az egyébként előttünk járó és nem mindig helyes megfontolással követett államokat. Bármily helyesek ugyanis e törvény egyes részletei, az egész magán viseli időelőtt lett születésének bélyegét, a szociális tartalom tekintetében való vérszegénységet. Erőt és üdvös életet nem adhat más neki, mint a szociális irány friss légárama.

¹⁾ Bulletin trimestriel de l'association internationale pour la lutte contre le chômage. Paris, 1913. évi 1. szám. 165–167. lapok.

Önálló üzemalapítás, mint a munkanélküliség elleni biztosítás egyik eszköze a mezőgazdaságban.

Irta: Dr. Farkas Geyza.

Munkanélküliség elleni rendszeres biztosításról eddig csak az iparban hallottunk. Ott is félig-meddig jótékonysági megjelenésű segélypénz-kiosztásokról van leginkább szó; olyan biztosítási szervezeteknek, amelyekről az egyes munkálkodó bizonyos meghatározott tételű díjak lefizetése ellenében a munkanélküliség esélyéből reá háruló egész kár megtérítését követelhetné, még csak embriói léteznek. A mezőgazdaságban még ilyenek sincsenek, itt minden egyes munkásember úgy hárítja el, vagy heveri ki a munkanélküli időszakok gazdasági következményeit, amint éppen tudja. A magán- és közjótékonyság — ez utóbbi nevezetesen az inségmunkák alakjában — itt is jelentékeny szerepet játszik, azonban a munkátalanság következményei elleni küzdelemnek közgazdaságilag legfontosabb, legnagyobb hatású és a valódi biztosításhoz legközelebb jutó alakjait mégis az érdekelték egyéni tevékenysége szolgáltatja.

A mezőgazdasági bér munkából élők kétféle eljárással szokták magukat az időszaki munkátalanság szenvedései ellen biztosítani: hosszabb időtartamú munkaszerződések kötésével és önálló gazdasági üzemek berendezésével. Az első eljárás az iparban, forgalomban és a személyes szolgáltatások terén is szerepet játszik, a második — miként ezt kifejtteni még lesz szerencsém — mint a munkanélküliség elleni biztosítás eszköze csak éppen a mezőgazdaságban jöhet tekintetbe.

Hosszabb tartamú munkaszerződés kötése útján az biztosítja magát, aki ahelyett, hogy napszámba menne, hónapos, vagy éves gazdasági cselédnek áll be, ha mindjárt kisebb összdíjazásért is, mint amennyi állandó alkalmazásában elvégzett munkája napszámértékének megfelel. Így biztosítják megélhetésük szempontjából legfontosabb nyári keresetüket azok a németországi példa folytán nálunk is mind gyakrabban előforduló mezei munkások, akik olykor lakóhelyüktől, sőt hazájuktól is távoleső uradalomra szegődnek a májustól novemberig terjedő hat hónapra egy oly $2\frac{1}{2}$ —3 koronás napi keresetet jelentő díjazás mellett, amelynél a munkatorlódások időszakában esetleg átmenetileg jobbat is kaphatnának, ámde minden biztosíték nélkül az iránt, hogy azután a nyár értékes napjainak egy részét nem kell-e minden kereset nélkül átlebzelniök. Az esetleg elérhető, de a hosszú lejáratú munkaszerződés megkötésekor feláldozott nagyobb napszámkereset és a tényleg elért díjazás közötti különbséget képezi a munkanélküliség elleni egyéni biztosítás díját. Ha pedig egy munkaképes ember éves cselédnek, béresnek szegődik és mintegy 600 koronát érő javadalmazásért 300 tejes munkanapot szolgál, amelyekért, ha mindig napszámban töltötte, *tölthette* volna el, talán 750 koronát kapott volna, — a két összeg közötti különbséget: $150 K = 20\%$ képezi a munkanélküliség veszélye elleni biztosításnak önként viselt díját. Kézenfekvő, hogy az önbiztosításnak ez az alakja nemcsak a mezőgazdaságban fordul elő; ezt gyakorolja az az ipari munkás, fuvaros is, aki valamely vállalattal szerényebb átlagdíjazású, de hosszabb lejáratú munkaszerződés-viszonyba lép, valamint az az egyén, aki napszám munka vállalása helyett házi szolgálatba áll.

Félig-meddig erre a lapra tartoznak azok az aratási, rétmunkálási és egyéb mezei szakmáymunka-szerződések is, amelyekkel nálunk a falusi munkásság nagy része már az egyik év vége felé leköti magát bizonyos

munkáknak a következő évben bizonyos, máris előre meghatározott díjazásért, vagy terményrészesedésért való elvégzésére. Ezek a munkások előre lemondanak erejüknek egy még ki sem számítható konjunkturák által adható különösen kedvező értékesítésének lehetőségéről, csak hogy a megszokott, biztosított keresettől valamiképpen el ne késsenek. Pedig még az így biztosított kereset sem mindig határozott összegű; nevezetesen a részre vállalt munkák keresete a termés mennyisége, arathatósága és értékesíthetősége szerint még a munkaszerződés megkötése után is nagyon különbözőképpen alakulhat a munkások javára, vagy kárára. Ezek a munkaszerződések különben a munkapiac mai alakulása mellett inkább a nagygazdákra nézve jelentenek munkaerőbiztosítási, mint a munkásokra munkaalkalombiztosítási szerződéseket, sok esetben már közel állnak a bérleti szerződésekhez és ezért itt nem veendő tovább figyelembe.

Az állandó munkaalkalom biztosításának ezen módozata helyett minden mezei munkás, aki csak teheti, a legszívesebben választja a másikat: önálló bérlet vállalását, vagy saját birtok szerzését. Ennek a tételnek hallatára mindenesetre sokan azt mondanák, hogy itt nem a munkaalkalom biztosításáról van szó; a mezei munkások egyszerűen azért igyekeznek gazdákká lenni, mert az utóbbiak általában vagyonosabbak és a társadalmi ranglétrán is magasabb fokon állnak. Aki azonban alaposabban ismeri a falu viszonyait, az tudja, hogy még a számottevő vagyonnal bíró kisgazdák megélhetési viszonyai sem mindig kedvezőbbek a mezőgazdasági bérmunkásokénál, sőt bizonyos kedvezőtlen körülmények között mélyen ezen színvonal alá is süllyednek; súlyos megélhetési gondok között pedig nem lehet szó a társadalmi állás élvezéséről. Az önálló gazdaság berendezése az addig bérmunkából élő emberre sok esetben olyan súlyos áldozatokat, terheket ró, hogy új helyzetében még annyit sem képes maga és családja fogyasztása számára megszerezni, mint a régiben, vagy ha a régi karéj kenyeret megkapja is, sokkal több és nehezebb munkával kell érte fizetnie, mint azelőtt, bérmunkás korában. A gazda keresete azonban, dacára a természet szeszélyei, a közigazgatás és az adócsavar által tartogatott esélyeknek, még mindig biztosabb a bérmunkásénál; ezért áldoz a szegény ember szívesen fáradságot és pénzt, hogy valamiképpen a magáén gazdálkodhassék.

Hogy a mezőgazdasági munkás önálló üzemének berendezésével, legalább az esetek egy igen nagy részében, valóban nemcsak, hogy nem tesz szert nagyobb munkakeresményre, hanem munkája eredményéből még jelentékeny, munkaalkalombiztosítási díjként vehető áldozatokat is hoz, ezt egy kis hozzávetőleges számítással legyen szabad szemlélhetővé tennem. Tegyük fel, hogy egy mezei munkáscsalád apraja-nagyja egy évben összesen 600 különféle értékű munkanapot kínálhatott volna a nagygazdáknak és azokért, amennyiben szolgálatait mindig igénybe is vették volna, összesen 1.200 korona munkabért kapott volna. A család most évi 500 K-ért egy 10 holdas területet bérel, azt 2.000 K értékű élő és holt leltárral szereli fel, amelynek kamatoztatása és törlesztése, pótlása igen szerény számítás szerint 200 K-t tesz ki, 50 K-t költ adóra, csak 50 K-t különféle szükséges anyagok beszerzésére és vegyes kiadásokra. 600 munkanapját is egészen saját gazdaságának szenteli. Mindezzel az áldozattal 1.500 K értékű terményt képes előállítani. Számítása most a következőképpen alakul:

Bevétel:

termékek értéke --- --- --- --- --- 1.500 K.

Kiadás:

haszonbér	---	---	---	---	---	500 K,
leltár	---	---	---	---	---	200 »
adó	---	---	---	---	---	50 »
vegyesek	---	---	---	---	---	50 »

				összesen	---	800 K.

A családnak saját fogyasztására tehát 700 koronája marad annyi munkáért, amennyiért, ha *bérmunkában tényleg érvényesíthette volna*, 1.200 K-t kapott volna; tehát keresményéből 500 K-t = 42⁰/₀-ot áldozott fel az önálló bérleti gazdaság előnyeiért. Ha pedig a család örökáron veszi meg ugyanazt a 10 holdat, aránylag kedvező földár- és hitelviszonyok között a következő kiadástételekkel kell számolnia:

földár kamatozása	-----	550 K,
leltár	-----	200 »
adó	-----	100 »
vegyesek	-----	50 »
összesen	-----	900 K.

A gazdacsaládnak tehát termékei 1.500 K értékéből csak 600 K marad meg fogyasztásra; a reáfordított munka 1.200 K bérértékének éppen 50⁰/₀-a, 600 K esett a független berendezkedés áldozatául.

Természetes, hogy az életben ily egyszerű és ily kerek számok nem fordulnak elő, a gazdaságberendezés és birtokszerezés esélyei minden egyes esetben változnak is, hol több áldozat árán kevesebb előnyt nyújtanak a földszerzőnek, hol a kevesebb áldozatot is várakozáson fölül jutalmazták. De a szemléltető számítás maga mégis helyes marad, amennyiben az ott kiszámítottnál kisebb keresményáldozattal kevés mezei munkásnak sikerül bérlő-, vagy birtokosgazdává lennie.

Az áldozatok ellenértéke pedig elsősorban: biztosítás a munkanélküliség ellen. A sajátján, vagy bérletén dolgozó kisgazda egészen bizonyos abban, hogy saját és családjának munkaerejét, ha alacsony bértétel mellett is, lesz hol alkalmaznia, nemcsak akkor, ha munkába hívja a gazdag szomszéd, a csapatvezető, az ispán, vagy az uraság. Mert egy mezőgazdasági birtok legalább az év bizonyos részében mindig ad munkát és hol bővebben, hol szűkebben meg is fizeti azt, mert terményei elsőszükségleti cikkek, amelyek igen kivételes esetektől eltekintve, valamilyen áron mindig értékesíthetők, vagy közvetlenül elfogyaszthatók.

A biztosítási díjtétel — példánkban 42 és 50 százalék, az életben ennél olykor kevesebb, de olykor több is — óriásinak tűnik ugyan fel. Nem is képzelhető ipari munkanélküliség ellen biztosító intézet, amely ezeket a tételeket csak megközelíteni is merné. Azonban a nagy százalékszámok mindjárt kisebbeknek tűnnek fel előttünk, mihelyt meggondoljuk, hogy a biztosítási díjtételek szükségképpen mindig a vállalt kockázat és a nyújtott biztonság nagyságától függnek. A mezőgazdasági munkásnál pedig úgy a munkahiány kockázata, mint a birtokszerezés által elérhető biztonság nagyobb, mint az iparínál az időszaki munkanélküliség veszélye és a különféle biztosító pénztárak által nyújtott segélyezés megnyugvása.

A mezőgazdasági munkások nagy tömege ugyanis, bárha a szakmájába vágó fogásokat a legkitünőbbben elsajátította is, munkaviszonyaira nézve ma még világszerte a tanulatlan ipari munkásokkal áll egy sorban. A mezőgazdasági üzem a magas földárak és egyéb itt nem részletezhető okok folytán általában kevesebb haszonnal kecsegtet, mint az ipari, ezért a mezőgazdasági vállalkozó kénytelen inkább olcsó, mint kiváló munkaerőt keresni üzemébe. A mezőgazdaság munkáslétszáma igen nagy részben valóban nőnemű, fejletlen, vagy elaggott korú, gyenge szervezetű, főként pedig iskolázatlan, értelmetlen, megbízhatatlan elemekből kerül ki, aminőket az ipar a teljes értékű munkaerők mellett leginkább csak kiegészítőként alkalmaz. De még ezeknek aránylag szerény bérigényei is súlyosabban érintik a mezőgazdasági vállalkozók költségvetését, mint az ipariakét a máris jól díjazott elsőrendű munkások legmesszebb menő többkövetelései. A jobban díjazott, kiválóan megbízható mezőgazdasági munkások valóban kivételt képeznek; legtöbbjük még fokozott igyekezet mellett is csak a tanulatlanok díjazását

kereshetné meg, miután már az egész mezőgazdasági üzem ilyenekre van berendezve. A mezőgazdasági vállalkozót, nagygazdát, semmiféle érdek sem hajtja arra, hogy nagyobb számú megbízható munkást állandóan foglalkoztasson, teljesen elég neki, ha a nagy munkák idején bárhol is kap embereket, akik a munkákat éppen elvégzik, — azontúl pedig határozottan jobb neki, ha közel sem jön tanyájához a mezei proletárságnak valamely mindenféle kártételre hajlamos tagja. Munkáslétszámát tehát a lehető legalacsonyabb szinten tartja, a kénytelen-kelletlen mégis csak felfogadott munkások díjazását pedig minél kisebbre igyekszik megszabni. Nem valószínű, hogy az iparban annyi bérletörés, bérlealkuvás, jó és rosszhiszemű berrövidítés, munkatúlkövetelés fordulna elő, mint az általában rosszabb helyzetű mezőgazdaságban. Így azután a legderekabb mezőgazdasági munkás sem számíthat egész bizonyossággal jobb bánásmódra, mint az ipari és mezőgazdasági munkásság salakja: minden újabb szerződő napon elő lehet reá készülve, hogy megköszönik szolgálatát, vagy csak sokkal kevesebb napra veszik igénybe, gyengébben fizetik, még a kialkudott bért is megcsorbítják, a munkaterhet pedig megfelelő jutalom nélkül megtoldják. Bizonyára nem minden mezei munkás szenved el mindezt minden munkaadónál, de a veszély állandóan feje fölött lebeg. Gombház, ha leszakad, lesz más, — amely munkás panaszkodik, vagy a megváltozott életviszonyoknak megfelelő magasabb és állandóbb bért kíván, az »szocialista izgató«, akit legközelebb lehetőleg még úgy sem alkalmaznak. Mert a mezőgazdaságnak nem jó munkásra van szüksége, hanem sok *igénytelen* munkásra; ilyeneket pedig eddig még valahonnan mindig elő tudott teremteni.

Tehát óriási, nyomasztó bizonytalanságtól szabadul meg az az értelmesebb mezei munkás, aki egyszer egy darab földre azt mondhatja, hogy »ez az enyém, ezen akkor dolgozom és keresek, amikor én akarom és nem akkor, amikor mások megengedik«. A bizonytalanság helyébe ilyenkor egy oly biztonság lép, aminőt eddig a legemberségesebben vezetett munkanélküliség ellen biztosító intézmények sem nyújtanak az ipari munkásoknak. Mert a saját gazdaság nemcsak egy kisebb-nagyobb táppénzt ad a hetek egy bizonyos számára, hanem a munka bizonyos értelemben teljes eredményét hosszú, vagy beláthatatlan időre, esetleg még az utódok számára is. Ebben a tekintetben természetesen a tulajdonbirtok még sokkal tökéletesebb biztosító, mint az előbb-utóbb lejáró bérlet és ez magyarázza meg azt, hogy a »földéhes« mezei proletárnép még tetemesebb áldozatokat kész hozni tulajdon-parcellák megszerzéséért, mint bérletek vállalásáért.

Igy válhatik egy önálló üzem berendezése a munkahiány elleni biztosítás eszközévé. *Csakis az előszükségleti cikkeket bizonyos értelemben kimeríthetetlen közegen, a földön termelő mezőgazdaságban lehetséges ez*; az iparban és minden más kereseti ágban egy önálló vállalat létesítése inkább fokozott kockázat átvételével egyenlő. Aki valahová napszámba áll, az tudja, hogy legalább arra a napra kifizetik, míg aki egy műhelyt nyit, nem tudhatja, mikor téved be hozzá az első rendelő és *mikor fogynak* ki megrendelői ismét úgy, hogy bevételéből már anyagait és szerszámait sem képes többé pótolni.

Ne értsen engem itt senki félre, nem kívánok azok nézetéhez csatlakozni, akik a *mezőgazdasági keresetet általában a legbiztosabb keresetnek tartják*. A mezőgazdasággal foglalkozó ember keresetét annyiféle természeti, társadalmi és politikai veszély fenyegeti, hogy általuk olykor tömegesen az éhhalál örvényébe sodródnak a föld munkálói, az emberiség élelmének előállítói és pedig úgy a másoknál bérben dolgozók, mint az önálló gazdák. Sokkal gyakrabban esik ez meg rajtuk, mint bármely más foglalkozást űző embereken, ha mindjárt a sajátjukon dolgozó kigazdák *egyetlen* veszélytől, a munkanélküliség veszélyétől nagyobb mértékben mentesek is,

mint a gazdasági, vagy ipari bér munkások. Elmefuttatásom célja nem is volt más, mint ennek a ténynek kimutatása és annak megvilágítása, hogy a mezői munkából élő emberek ismerik a saját üzem által nyújtott biztonságunk ezt az elemét és megszerzése végett igen tetemes áldozatokra is hajlandók.

A munkanélküliek foglalkoztatása.

Irta: Székács Antal.

A Munkanélküliség Elleni Küzdelem Magyarországi Egyesületének választmányához ajánlat érkezett be, amelyben egy üvegtechnikus rámutat arra, hogy a munkanélküliek foglalkoztatása és az otthonmunka terjesztése céljából különösen alkalmas volna a quincaillerie-iparnak meghonosítása. Nézete szerint az ily kisebb üvegdíszmútárgyak, mint pl.: üvegyöngyök, üveggombok, karácsonyfa-üvegdíszek stb. előállítására rövid idő alatt könnyen megtanulható. Ajánlattevő kellő díjazás ellenében vállalkoznék is munkanélküliek kiképzése és foglalkoztatása végett akár a székesfőváros, akár az egyesület által fenntartandó üvegtechnikai műhely berendezésére és vezetésére. Az egyesület választmánya ezen ajánlatot nekem adta ki véleményezés végett.

Ezen megbízásnak eleget teendő, szükséges volt néhány általánosabb kérdés tisztázását megkísérelni. Nevezetesen: A munkanélküliek foglalkoztatása általában feladata-e az államnak, községnek? A munkanélküliek melyik kategóriája tarthat igényt foglalkoztatásra? Mily munkák alkalmasak a munkanélküliek foglalkoztatására?

Kétségtelen, hogy a munkanélküliség ellen való küzdelem főfeladata: a munkanélküliség megelőzése. A kapitalisztikus termelés, amely ma még az állam és a község védelme alatt és a társadalom többségének akaratóból áll fenn, a termelés és így tehát a munkapiac szervezetlenségével is egyértelmű. Ezen szervezetlenségnek is következménye a munkanélküliség. Állam, község és társadalom éppen csak a legutóbbi években kezdik felismerni, hogy a kapitalisztikus termeléssel járó bajok megelőzése nemcsak erkölcsi, de önfenntartásuk által is diktált feladat. Ezen felismerésnek köszönhető, hogy most már komolyabban kezdenek érdeklődni a munkanélküliség statisztikájának, a munkaközvetítés tökéletesítésének, államosításának, községesítésének, sőt, mint a legutolsó zürichi munkanélküliség elleni értekezlet mutatta, a munkásvándorlások esetleges nemzetközi rendezésének kérdése iránt is. Úgyszintén mindinkább tért foglal az a meggyőződés és egyes államokban és községekben már az a gyakorlat is, hogy a közmunkák intézésénél a munkanélküliség megelőzésének szempontja figyelembe veendő.

Mindazonáltal érthető, hogy az állam, a község és a társadalom sehol sem volt hajlandó a munkanélküliek foglalkoztatásának kötelezettségét kifejezetten elismerni, mert a munkanélküliséget okozhatják a termelés szervezetlenségén kívül álló más okok is. Ámde ha a munkanélküliek foglalkoztatása kifejezetten nem is a közület kötelessége, mégsem tagadható, hogy magasabb szociálpolitikai szempontból, állam, község és társadalom célszerűségi szempontokból gyakran nem térhet ki ezen feladat elől és nevezetesen a község van első sorban hivatva e feladatkör teljesítésére. A községek első sorban azért, mert a munkanélküliek foglalkoztatása a valóságban határos és sokszor összefolyik a községek szegényügyi feladataival. A közsegélyre szorult munkanélküliek támogatása munkaalkalom formájában szociálpolitikai szempontból minden esetre előnyben volna

részesítendő, mert nem szoktatja őket a dologtalansághoz, ami rendszerint a züllés kezdete.

Sajnos, ezen igazságnak a községek által való felismerése még távolról sem jelentőségteljes lépés a megoldás felé, mert a munkanélküliek foglalkoztatása a legnehezebben megoldható problémák egyike. A munkanélküliek foglalkoztatása kérdésében első sorban tisztába kell jönnünk ama nézőpontokkal, amelyekből a tanult és tanulatlan munkások munkanélkülsége külön-külön elbírálendő.

Munkanélküliség esetén a munkanélküliek foglalkoztatása valamely hatósági, vagy társadalmi akció útján többé-kevésbé mindig az ínségmunka jellegével bír. Bár a munkás ily esetben ellenszolgáltatást nyújt, a munkaalakom mégis a segélyakció, a munkabér némileg az alamizsna jellegével bír. A tanult munkás önérzete jóformán lehetetlenné teszi foglalkoztatását, mert az ínségmunka rendszerint olyan foglalkozást kényszerít rá, amely képzettséget nem, vagy alig igényel, szóval, amely megköveteli tőle azt, hogy a tanulatlan napszámos teendőjét végezze. Így például köztudomású, hogy szezonmunkások, mint kőművesek stb., téli időben inkább felemésztik megtakarított pénzüket, vagy nyomorognak, semhogy másnemű munkát vállalnának, sőt az olyan szezonmunkás, akinek vidéken kis földje is van, inkább a nagyvárosban marad tétlen, semhogy otthon földjét ellátná, ami szintén derogál már neki. A tanult munkásnak munkanélküliség esetében való foglalkoztatása ezért ínségmunkák által nem igen érhető el. A legjobb e célra rendelkezésre álló eszköz a munkaidő megrövidítése a munkanélküliség arányában olyképp, hogy az egyes munkásra hetenkint kisebb munkaidő és kisebb kereset jut, miáltal a kínálkozó munkások összeségének foglalkoztatása válik lehetségessé. A megoldás ezen módja, amelyet különösen Anglia egyes iparágaiban alkalmaznak, válságos időkben — sajnos — nem mindenütt és nem minden iparágban vihető keresztül. Ezenfelül úgy a Webb-ek, mint Beveridge is helyesen mutatnak rá arra, hogy a munkanélküliek kedvéért történő munkaidő-rövidítés csak a szakszervezetek és munkaadószervezetek kölcsönös megértése és barátságos együttműködése által történhetik. Ez azonban a munkásoknál áldozatkészséget és jelentékeny szolidaritásérzést tételez fel, de a munkaadók részéről is bizonyos önmegtagadást és szociálpolitikai megértést. Mert kétségtelen, hogy a munkaidő megrövidítése nagyobb munkáslétszám alkalmaztatása céljából a munkaadó részére jelentékenyebb többköltséget jelent, valamint lemondást egy oly fegyver felhasználásáról, amely rossz konjunktúrában talán nem indokolt, de legalább érthető és megbocsátható volna. De ha a szakszervezetekben, valamint a munkaadótestületekben meg is volna a hajlandóság az ily természetű munkaidő-rövidítésre, ezzel sem volna biztosítva a teljes eredmény, részben mert a munkásság és a munkaadóknak is csak csekély töredéke van szervezve, részben mert ily munkaidő-rövidítés nem minden iparágban vihető keresztül.

A munkaidő megrövidítésén kívül most már három mód kínálkozik munkások foglalkoztatására: 1. munkaalkalmak teremtése, helyesebben eltolása, 2. a tulajdonképpeni ínségmunka, 3. munkaadás, mint szegénysegélyezés.

Ezen három mód közül az utolsó, a munkaadás, mint szegénysegélyezés itt szóba sem jöhet. A jótékonyági egyletek által fenntartott foglalkoztató műhelyekkel szerzett tapasztalatok bizonyítják, hogy azokat tisztas munkás alig keresi fel. Rendszerint az ilyen faapritással, vagy kosárfonással foglalkozó műhelyeket elaggott, vagy beteges munkaképtelenek és még inkább züllött csavargók és tulajdonképpeni munkakerülők keresik fel hébe-korba, hogy melegedve néhány fillér keresetre, népkonyhai ebédjegyre, vagy leginkább szállásjegyre a hajléktalanok menhelyében tegyenek szert.

A tulajdonképpeni munkás foglalkoztatása szempontjából tehát csak a másik két mód jöhet tekintetbe, vagyis munkaalkalmak eltolása és a tulajdonképpeni ínségmunka.

Munkaalkalmak teremtése alatt a községek oly intézkedését értjük, amelylyel az általuk történt megrendeléseknél előírják, hogy a szállító bizonyos rendes munkaidényen kívül eső időben tartozik a munkákat elkészíteni és első sorban helybeli illetőségű munkásokat alkalmazni. A munkaalkalom teremtésének e módját követi például Frankfurt a/M., valamint Strassburg városa. A községi szabad munkák ily feltételhez való kötése biztosítja a helyi illetőségű munkásnak állandóbb foglalkoztatását, tehát már inkább a munkanélküliség megelőzésének egyik bár nem túlságosan hatásos eszköze, amely a tanult munkás javára is szolgál. A munkaalkalmak teremtésének egy másik módja a közmunkáknak elhalasztása oly időre, amelyben a munkanélküliség nagyobb szokott lenni. Az első mód inkább a szezonmunkanélküliség enyhítésére alkalmas, a második inkább általános gazdasági válság idejében tehet jelentékenyebb szolgálatot.

A munkanélküliség azon neme, amely az állandó munkástartalék folytán áll elő, sem munkaalkalmak teremtése, sem ínségmunka elrendelése által nem küszöbölhető ki, kivált, ha ez a munkástartalék sokkal nagyobb, mint amilyent az állandó fluktuáció feltételez. A munkanélküliség ezen nemét csakis a munkapiac helyesebb megszervezésével, főleg pedig a munkaközvetítés kiépítése által lehet orvosolni, mihez hozzájárulhatnak még olyan intézkedések, amelyek az egyéni és költözködési szabadság korlátozása nélkül mégis alkalmasak a vidéki munkásokat a munkapiac szempontjából kedvezőtlen időben a városokba való tódulásától eltéríteni. Így például a munkaközvetítő intézmények oly elhatározása és e határozat közzététele, hogy csakis oly munkásnak közvetítenek munkát, aki már egy bizonyos idő óta foglalkozik ugyanazon iparágban, ugyanazon városban stb.

Az idénymunkanélküliség tekintetében is különbséget kell tennünk tanult és tanulatlan munkás között. A tanult szezonmunkásról már előbb megállapítottam, hogy a munkanélküliség idejében való foglalkoztatása nem igen lehetséges, de ő maga erre nem is bír hajlandósággal. Ily szezonmunkásoknak helyzetét első sorban a munkanélküliség ellen való biztosítás enyhíthetné. Érdekes Hartmann ama eszméje is, hogy a szezoniparokban foglalkoztatott tanoncokat egy második mesterségre is ki kellene tanítani.

A szezonmunkanélküliség által sújtott tanulatlan munkások foglalkoztatása, mint említettem, ha nem is kötelessége a községnek, de elsőrendű érdeke, nemcsak emberbaráti és etikai szempontból, hanem azért is, mert azzal szegényügyi terheit csökkenti. A község természetesen ily ínségmunkánál, vagyis helyesebben bizonyos közmunkáknak téli időben való véghezvitelénél — véleményem szerint — csakis oly munkásokat alkalmazzon, akik helyi illetőségűek és legalább két év óta helyben dolgoztak. A szezonmunkanélküliség enyhítése szempontjából különös fontossággal bír a jól kiépítendő ipari és mezőgazdasági munkaközvetítés egymást kiegészítő tevékenysége.

Sydney és Beatrice Webb a szegénység problémáját tárgyaló alapvető könyvükben a leghatározottabban és általánosságban ellenzik a munkanélküliek foglalkoztatását »produktív« munkával, legyen az akár hatósági ínségmunkával, akár bármily rendszerű foglalkoztató műhelyekben. A munkanélküliség ellen való kötelező biztosítást azon feltételhez kívánják kötni, hogy a szabad munkaidőt műveltségük és kezűgyességük fokozására fordítsák. Ezen érdekes javaslat alap gondolata a következő:

»Minden ínségmunka, vagy foglalkoztató-műhelyekben végzett munka nagyobb áldozatot követel, mint a munka termékének értéke, az ily pro-

duktív munka tehát improduktív. Emellett az így végzett munka más munkásokat szorít ki, tehát csak látszólag enyhíti a munkanélküliséget. A munkanélküliek segélyezését tehát nem produktív munkáltatáshoz kell kötni, hanem oly foglalkoztatáshoz, amely a munkanélkülit műveltségének kiegészítéséhez és szakmájában képességeinek kiképzéséhez juttatja. A társadalom nem veszít ez által, mert hiszen csak az inségmunkára fordított többletköltség fordítatik a munkás művelésére és kiképzésére, a munkások összessége nem veszít, mert a munkanélküliek ily foglalkoztatása által a munkanélküliség nem fokoztatik, az így foglalkoztatott munkanélküli pedig feltétlenül nyer, mert a munkanélküliség idejében oly képességekre tesz szert, amely neki az élet küzdelmét ezentúl megkönnyíti s mert az a munkás, aki munkanélküliség idejében éppen gyenge képességeinél fogva elsőnek veszíti el a munkát, a jövőben képes lesz azt megtartani.«

Mindezekután megállapíthatjuk, hogy a munkanélküliség megelőzése és a munkanélküliség ellen való biztosítás mellett a munkanélküliek foglalkoztatása is bizonyos esetekben hatásos és nélkülözhetetlen eszköze a munkanélküliség ellen való küzdelemnek. Az állam és a községek oly céltudatos közmunkapolitikája, amely a munkanélküliség elleni küzdelem szempontjait figyelembe veszi, lényegesen hozzájárulhat a munkanélküliség csökkentéséhez. Így egyrészt a szabad munkák és szállítások biztosítása alkalmából oly szállítási feltételek és kikötések által, amelyek a munka teljesítését a szezonmunkanélküliség idejében biztosítják, másrészt szükséges közmunkáknak kitolása által oly válságos időkre, amidőn a magánvállalkozás általában pang. Végül rendkívüli gazdasági válságok és nagymérvű munkanélküliség idejében olyan tulajdonképpeni inségmunkák is elrendelhetők a tanulatlan munkások számára, amelyek szakképzettséget nem kívánnak. A munkanélküliség enyhítésére semmiképpen sem bizonyult alkalmasnak a műhelyekben való foglalkoztatás, egy bizonyos több-kevesebb tanultságot igénylő szakmában. Ha pedig már általánosságban sem vált be ezen módja a foglalkoztatásnak, különösen nem ajánlható e célra az üveg- és díszműiparban való műhelyfoglalkoztatás. Ez az ipar szakképzettséget kíván, amely egyhamar nem sajátítható el. Nem ajánlható azért sem, mert csak speciális műszerekkel és berendezésekkel gyakorolható, tehát a munkás a nehezen elsajátított kezűgyességét kizárólag csak a foglalkoztató műhelyben hasznosíthatná, végül, mert ezen olcsó tömegcikk foglalkoztató műhelyekben munkanélküliek által való gyártása nagyobb anyagi áldozatokba kerülne, mint a munkanélküliek munka nélkül való eltartása, illetőleg pénzbeli segélyezése.

SZEMLE.

MUNKAKÖZVETÍTÉS ÉS STATISZTIKA.

A budapesti ipari és kereskedelmi munkásközvetítő-intézet jelentése az 1913. év II. negyedéről. Az intézet működése az 1913. év II-ik negyedében a gazdasági depresszió nyomása alatt elszibbadt ipari tevékenység és a munkások iránt való kereslet folytonos csökkenése miatt lényegesen szűkebb keretben mozgott, mint az előző év ugyanezen szakában.

A munkások részéről ugyanis a munkára ajánlkozások száma volt: az 1912. év II-ik negyedében 22.159, az 1913. év II-ik negyedében 21.755, a csökkenés tehát 404.

A munkaadók által keresett munkások száma volt: az 1912. év II-ik negyedében 18.963, az 1913. év II-ik negyedében 12.099, a csökkenés tehát 6.864.

Az elhelyezések száma volt: az 1912. év II-ik negyedében 13.212, az 1913. év II-ik negyedében 7.507, a csökkenés tehát 5.705.

Eszerint 100 munkáskeresletre esett 180 kínálokozás és 63 elhelyezés.

A munkáskereslet csökkenése volt: az 1913. év I-ső negyedében 4.375, az 1913. év II-ik negyedében 6.864, összes csökkenés 11.239.

Az elhelyezések csökkenése volt: az 1913. év I-ső negyedében 4.093, az 1913. év II-ik negyedében 5.705, összes csökkenés 9.798.

Megállapítható, hogy a folyó évbéli Budapestre való elhelyezés 8.103-mal, környékbéli elhelyezés 1.301-gyel, vidéki elhelyezés 390-nel, külföldre való elhelyezés 4-gyel csökkent az 1912. év első felében elért és megfelelően csoportosított elhelyezésekhez képest.

Megállapítható továbbá még az is, hogy a II-ik évnegyed végén 1912-ben 3.551, 1913-ban 5.144 munkaalkalomra váró munkás volt bejelentve az intézetnél és így a nyilvántartott munkanélküliek száma 1.593-mal volt több most, mint a múlt év első felének a végén.

Végül megállapítható, hogy ugyancsak a mostani félév végén: a fémipari 67 munkáskereslettel szemben 855, a gépgyártási 36-tal szemben 508, a faipari 88-cal szemben 836, a ruházati ipari 60-nal szemben 646, az építőipari 126-tal szemben 764, a szolgák iránti 64-gyel szemben 676, és az összes férfimunkások iránti 526-tal szemben 4.665 elhelyezést váró munkás volt nyilvántartva, vagyis minden egyes munkaalkalomra körülbelül 9 munkakereső esett.

A felsorolt közvetítési adatok igazolják, hogy már a múlt évben az országra szakadt gazdasági depresszió a folyó évben érezteti teljes mértékben lesújtó hatását és hosszabb időre lesz szükség, míg az ipari munka s azzal kapcsolatos munkásközvetítés is újból erőhöz juthat.

A szakszervezeti munkaközvetítés Magyarországon. A Szakszervezeti Értesítő f. évi 5. száma beszámol a szakszervezetek közvetítőjének 1912. évben kifejtett munkásságáról. Beszámoló jelentésében a következőket olvashatjuk:

»A kedvezőtlen gazdasági konjunkturák eredményei elsősorban a munkások közvetítésénél tűnnek fel. 53 szervezet küldte be adatait a munkaközvetítés eredményeiről. Ezek az adatok azt a szomorú valóságot igazolják, hogy évek óta nem volt oly nagy a munkanélküliség, mint 1912-ben. 1911-ben csak 46.380 volt a munkát keresők száma és 1912-ben ez a szám 58.590-re emelkedett. Igaz, hogy 1911-ben csak 51 és 1912-ben már 53 szervezet közvetített, illetve küldte be adatait, de normális viszonyok mellett, a számbeli különbség legfeljebb 2.000-re és nem 12.000-re szökhetett volna fel, mint ezt kimutatásunk igazolja. Mindamelltt az elért eredmény kielégítőnek mondható, mert az év első három negyedében a közvetítés normális volt, csak az utolsó negyedben állott be a nagy pangás. Évi átlagban a jelentkezők 82,19 százaléka közvetítve lett, 1912-ben az évi átlag 83,53% volt.

Érdekes jelenség, hogy a munkásnők közvetítése százalékos arányban nagyobb eredménnyel járt, mint a férfimunkások elhelyezése. Ugyanis a jelentkezett 50.749 férfimunkás közül 40.741-et, 80,28%-ot és a jelentkezett 7.841 munkásnő közül 7.415-öt, 94,56%-ot közvetítettek. Ez a nagy eltérés annak bizonyítéka, hogy a nők mindig nagyobb számban alkalmaztatnak az iparban, másrészt pedig, hogy a munkáltatók keresik az olcsó munkaerőt, mert, a munkásnőknek még mindig kevesebb az igényük és így olcsóbban dolgoznak, mint a felnőtt férfimunkások.

A közvetítés eredményei visszamenőleg a következők:

Év	A jelentkezők száma	Közvetítettek száma	Százaléka a jelentkezőknek	Év	A jelentkezők száma	Közvetítettek száma	Százaléka a jelentkezőknek
1904	16.938	11.026	65,09	1909	31.625	22.298	70,50
1905	18.927	11.213	61,15	1910	33.076	26.280	79,45
1906	24.952	17.633	70,67	1911	46.380	38.741	83,53
1907	41.464	32.767	79,02	1912	58.590	48.156	82,19
1908	41.158	29.959	72,79				

Ezek a számok azt igazolják, hogy a szakszervezetek munkaközvetítése évről-évre fejlődik. Mindamelltt, hogy a munkáltatószervezetek saját hatáskörükben mindig több közvetítő intézményt állítanak fel, a szakszervezetek közvetítése nem csökkent. Ennek pedig egyszerű oka az, hogy a munkáltatók nagy része a szakszervezetektől szerzi be munkásait, mert ott megbízhatóbb és szakképzettebb embereket kap.

A horvátországi famunkások szakszervezeti munkaközvetítése.

A famunkások szakszervezete zágrábi és eszéki osztályának 1910-ben elnyert szakszervezeti közvetítését kötelezőnek ismerték el. 1911-ben a zágrábi osztály 547 munkanélküli közül 393 szervezettet helyezett el.

Kereskedelmi alkalmazottak nemzetközi szakszervezeti munkaközvetítése. A wieni kereskedelmi alkalmazottak egyesülete elhatározta, hogy külföldi munkaközvetítésre központi hivatalt állít fel. E célból felkérte a külügyminisztert, hogy a konzulokat hívja fel, közöljék az egyesülettel a külföldi állásüresedéseket. Az osztrák-magyar konzulátusoknál előzetes ankétet tartott az egyesület a legfontosabb kereskedelmi gócpontokban, amely kedvezőtlen eredményeket tüntetett fel a külföldön állásnyerés lehetősége tekintetében.

Az 1911. évi munkaközvetítés eredményei Ausztriában. A kereskedelmi minisztériumban működő munkásstatisztikai hivatal tavalyi jelentése az előzőeknél teljesebb, a galíciai 22 nyilvános hivatal adatai közlését megkezdette 1911-ben. Új intézményként felemlíti a jelentés a bregenzi városi hivatalt, amely 1911. januárban kezdte meg működését.

A minden fajta közvetítésre kiterjedő statisztika összesen 902 hivatalt ölel fel (1910-ben 882.) Az összeredmény: 872.101 kereslet, 816.830 kínálat, 594.694 elhelyezés, azaz a kereslet után 68·2%, 1910-ben 66·2, és a kínálat után 72·8%, 1910-ben 72·7%.

A különböző formájú közvetítések jelentősége alábbi számokból tűnik ki: a hatósági közvetítés jár elől 55%-ával az összes kínálatnak és 56%-ával a keresletnek; a szakszervezeti közvetítés a második helyen áll: 13—14%; azután következnek a közérdekű egyesületek 7—10%, a kisipari szövetkezetek 6—8%, és végül az ipari munkaadók közvetítései 1·7—1·8%. Vagyis 1910. óta e különböző közvetítők viszonylagos jelentősége nem változott, csak kissé a hatósági közvetítés javára, ami magyarázatát abban nyeri, hogy több nyilvános hivatal szolgáltatotta be a központi statisztikához adatait.

Foglalkozások szempontjából az eloszlás a következő: körülbelül a műveletek fele az iparra esik, 29—33% házi cselédekre, 11—14% a mezőgazdaságra, 5% a kereskedelemre és 1%-nál kevesebb szabadkereseti foglalkozásra. 1910-el szemben a mezőgazdasági munkaközvetítés 1—5%-ot nyert, amely változás főleg mezőgazdasági közvetítéssel foglalkozó galíciai hivatalok működése felölésének tudható be.

A mezőgazdaságban érzékeny munkaerőhiány volt észlelhető és kisebb mértékben a házi szolgálatoknál. Az iparban és kereskedelemben 4 kereslet esett 3 kínálatra.

A tanoncközvetítésnél 30.471 kereslet volt, 31.530 kínálat és 14.033 tanonc helyeztetett el 46·1%-a a keresletnek és 44·6%-a a kínálatnak.

Tanoncközvetítés Ausztriában. Az iskolát végző tanulók pályatájékoztatása és az ifjak munkaközvetítése tárgyában az osztrák nyilvános munkaközvetítők szövetsége 1912. évi október hó 10-én Wienbe konferenciát hívott egybe. A konferencia elnöke dr. Führer megnyitó beszédében a jó pályatájékoztatás feltételeit a következőkben állította fel: 1. a fizikai és szellemi képességeknek a mesterség kívánalmainak meg kell felelniök; 2. megállapítandó, hogy a család elbirja-e a tanulás költségeit; 3. a választandó pályának kedvező előmenetellel kell kecsegtetnie. Ennek esélyei a következők: 1. mily mértékben van megóva a munkapiac egyenetlenségeitől a mesterség? 2. a lehetséges bérek; 3. a szakképzés viszonyai, azaz alapos tanulmány kell-e, vagy tekintettel részleges műveletre, csak egyszerű begyakorlás?

A pályamutató helyes szervezése megkívánja tehát a szülők, az iskola, az orvos, a munkaközvetítői intézetek és végül minden iparágak a munkapiac különleges viszonyai tekintetében központi informáló hivatal közreműködését.

Vita után bizottságot küldöttek ki, hogy lépjen érintkezésbe a nyilvános munkaközvetítők szövetségével, hogy együttesen tegyenek lépéseket a hatóságoknál, a tanítókkal és orvosokkal összeköttetésbe lépjenek és végül előkészítsék a tájékoztató hivatal felállítását.

A wieni továbbképző iskolai tanács, amelynek hatáskörébe tartoznak a tanoncok jóléti ügyei is, ez év elején szintén egy külön bizottságot küldött ki a tanoncokról való gondoskodás céljából. A bizottság feladata: tanoncjóléti alap létesítése; az iskolás gyermekeknél az ipari pályára iránti rokonszenv felkeltése gyermekek

és szülőkkel való érintkezés által; a szülők segítése a gyermekek pályaválasztásánál; tanoncok közvetítése s a pályára való alkalmasságuk megállapítása; gondoskodás a tanoncok lakásáról, ellátásáról és neveléséről.

A bizottság e céljai érdekében propagandát fog csinálni a mesternél való lakás-élelmezéssel kapcsolatos tanviszonynak;

szubvencionálni fog tanmestereket s az ily tanviszonyt felügyelet alatt fogja tartani s végül tanoncotthonokat fog létesíteni.

A bizottság megállapította, hogy a Wienben levő 43.000 ipari tanonc közül 17.880 (41,2%) lakik a mesternél, 21.997 (50,8%) a saját szüleinél, 111 (0,3%) tanoncotthonban és 3.312 (7,7%) idegeneknél, mint ágyrajáró. A bizottság első sorban azokra akarja kiterjeszteni figyelmét, akik idegeneknél, mint ágyrajárók laknak s ennél fogva úgy a szülők, mint a tanmester gondoskodását nélkülözik.

1912. évi jelentése szerint, amely évben 30-ik évi fennállását töltötte be az egyesület, különösen élénk működést fejtett ki. Az egyesülethez 19.556 tanonckérvény érkezett fiúktól, 2.832 tanonc kerestetett és 5.140 közvetítést eszközölt az egyesület. (632-vel többet, mint 1911-ben).

A wieni első tanoncotthon 2.553 kezdőtanoncot szállásolt el, még pedig 289-et ingyen. Ezenfelül 2.260 tanonc átutazóban szállt meg.

Kollektív szerződések és munkaközvetítés. 1910-ben Ausztria érvényben levő 696 kollektív szerződés közül 96 tartalmaz a közvetítésre vonatkozó kikötéseket. (1909-ben 570-ből 94.) A legtöbb esetben a szakszervezeti közvetítés lett kikötve, vagy legalább ajánlva.

A német munkásközvetítő központ 1911—1912. évről jelenti, hogy a külföldi munkások németországi bevándorlása és különösen behozatala növekvőben van folyvást. Az igazolvánnyal ellátott munkások száma 729.575 volt, 35.550-nel haladja meg az előző évbeliét. Ebből 397.364 mezőgazdasági és 332.211 ipari munkás.

A közvetítések száma 82.951-re emelkedett fel, (az 1910—1911. évi 4.655-tel haladja meg), ebből 60.726 mezőgazdasági (3.799-cel több az 1910—11.-évinél) és 12.255 ipari, (856-tal több, mint 1910—11-ben.)

A közhasznú munkaközvetítés támogatása Németországban. 1913. évi január hó 23-án a Reichstag határozatilag felhívta a szövetséges kormányokat, hogy a jövő évi birodalmi budgetben a német nyilvános munkaközvetítési szövetség szubvencióját emelje fel. Ez a szubvenció most 30.000 márka. A határozat indítványozói 50.000 márkára való felemelést javasoltak.

A berlini községtanács február hó 27-én a berlini központi munkaközvetítő egyesület javára 144.000 márkát szavazott meg és pedig 110.000-et évi szubvencióképp az eddig folyósított 60.000 márka helyett. E határozatot kiinduló pontnak tekintik a munkaközvetítés municipalizálása felé. E jelentékeny összeget azon feltétel mellett adták meg, hogy a községtanács ezentúl a munkaközvetítés igazgatásában és felügyeletében nagyobb befolyáshoz jut. A községi kiküldötteknek feladata lesz odahatni, hogy a munkakeresők részéről fizetendő 20 pfennig díjat eltöröljék, és hogy a paritásos elv szigorúan alkalmaztassék.

A berlini munkaközvetítési egyesület 1911. évi jelentése fokozódott tevékenységről számol be. Tényleg 245.596 kereslet volt (1910-ben 206.568), 220.722 kínálat (178.836) és 176.572 elhelyezés (139.818). Berlin város 59.000 márkáról a szubvenciót 69.000-re emelte fel. Így tehát minden egyes közvetítés költségeihez 40 pfennig járult (30 pfennig). Ez összeg csekély jelentőségű avval szemben, amit más városi közvetítő hivatalal bíró városok ily célra kiadnak. Az egyesület most épületet emel, amelyben a szállodák és faiparok paritásos közvetítő-hivatalai elhelyezést nyernek. 1911. szeptember 15-e óta az egyesület a brandenburgi munkaközvetítő-szövetséggel külön osztályt nyitott a mezőgazdasági munkaközvetítésre. 1912. júliusáig az eredmények elég kielégítőek. 897 kínálat és 653 kereslet (mezőgazdasági munkás). Az egyesület külön cselédelhelyező osztályt nyitott. A tanoncok elhelyezése még mindig jelentéktelen. 1911-ben 240, 1910-ben 160. A helyközi közvetítés fejlődött 1910-el szemben a kínálat 2.676-ról 3.838-ra emelkedett, az elhelyezés 1.970-ről 2.777-re.

A munkaközvetítési statisztika reformja. A Hamburgban 1912. szeptemberben a német közhasznú munkaközvetítő intézetek szövetségének kongresszusa alkalmából bizottságot küldöttek ki a munkaközvetítési statisztika reform-

jának tanulmányozására. 1912. december 7-én Münchenben a bizottság a következő javaslatokat fogadta el: a munkaközvetítő hivataloknak a birodalmi statisztikai hivatalhoz küldött jelentéseit, elsősorban a vidéki federációknak, vagy a helyi statisztikai hivataloknak kell összegezniök. A kérdőíveknek tekintetbe kell venni a más helységbe való munkaközvetítést is, de úgy, hogy elkerültsék, hogy közvetítés esetén, ha két hivatal működött közre, a közvetítés kétszeresen vétessék figyelembe. Az átutazó munkások elhelyezése külön rovatolandó a jelentésekben.

Tanoncközvetítés Németországban. A Centralstelle für Volkswohlfahrt Charlottenburgban február hó 8-án konferenciát hívott egybe a pályamutatás és ifjúmunkások munkaközvetítése tárgyában. A birodalmi kormány és több szövetséges állam képviselői, valamint az ipari, kereskedelmi és kézműves testületek kiküldöttei, iskolai hatóságok, közvetítési egyesületek, pályamutató hivatalok és más érdekelt szervezetek voltak jelen. Dr. Wolf Halléből és dr. Altenrath Berlinből jelentéseket terjesztettek elő. A konferencia elhatározta bizottságok szervezését a szakmabeli illetékes szervezetek képviselőiből, amelyek mindkét nembeli szakemberekből állanak. Ezenfelül kiküldött felvilágosítás és propaganda központi szervezetként szolgáló bizottságot.

A berlini Zweckverband tanoncközvetítési hivatala, amely a brandenburgi nyilvános munkaközvetítő szövetség kezdeményezésére alapított már múlt év október hó 1-én kezdte meg működését. Az első három havi jelentés 750 mindkét nembeli tanonc elhelyezéséről számol be, akikkel a kereslet 65%-a elégített ki. Miután Berlinben jó eredményre vezetett az a kísérlet, hogy elemi iskolákban kiállítsanak tanoncjelentkezési kérvényeket, a hivatal a potsdami és az Odera melletti frankfurti hatóságokat felkérte, hogy az egész brandenburgi tartományra terjeszszék ki ezt az eljárást. Az ipartársulatok részéről alakított, vagy alakítandó közvetítő bizottságok segítségével, amelyek lehetőleg a nyilvános munkaközvetítő hivatalokhoz csatlakoztak, remélik a tartomány javára a helyközi munkaközvetítést lényegesen előmozdítani.

A pályatájékoztatók és tanoncközvetítők összpontosítása majnai Frankfurtban is előrehaladott stádiumban van. A »Jugendwohl« egyesület, amely 20 év óta foglalkozik tanoncközvetítéssel és általában az ifjúság védelmével, egy központi szervezet felállítását kezdeményezte, egy bizottság igazgatása alatt, amelyben a hatóságok, a pályatájékoztatók és tanoncközvetítésben érdekelt testületek és egyesületek képviselve vannak. A bizottsághoz csatlakozott már Nassau tartomány főnöke, a kézműveskamara elnöke, a munkásszakszervezetek, több kereskedelmi alkalmazott egyesület, ifjúsági egyesületek és jótékonyági egyletek. A közép-németországi nyilvános munkaközvetítő szövetség, a községi munkaközvetítő hivatal és városi iskolaügyi bizottság szintén képviseltetik magukat. Ezenfelül tervezik egy szövetségi osztály felállítását a szabadkereseti és közigazgatási pályákra készülő ifjak tájékoztatására. A nem tanult munkaerő közvetítése továbbra is a községi hivatal feladata.

Tavaly október hó 1-én kezdte meg az új szervezet tevékenységét. Az előirányzott költségvetés, mely azonban még teljesen fedezve nincs, 9.300 márka.

Állami munkaközvetítés 1912-ben Nagybritanniában. Ez év végén az állami munkaközvetítők száma 414 volt, 153 az év folyamán létesült (1911-ben 111, 1910-ben 146). E 414 hivatal közül 2 kizárólag, vagy majdnem kizárólag csak egy foglalkozási ágban működik. (A liverpooli, a gyapot és a manchesteri a szövetszállító munkások részére.) Kettő csak férfiakat és fiúkat és kettő csak nőket és leányokat közvetít.

Az összes hivataloknál a munkakereslet 2,100.113-ról 2,423.213-ra emelkedett. A kínálat 1,019.583-ról 2,760.938-ra, a közvetítés 593.739-ről 785.239-re emelkedett, ebből 160.428 ideiglenes (8 napnál rövidebb időre), az emelkedés a keresletnél 20,6, a kínálatnál 34%, és az elhelyezésnél 32,3%. 1912-ben 481.860 férfit, 157.353 nőt, 88.086 fiút (ezek közül 20.974 éppen bevégezte iskoláit) és 57.940 leányt (18.411 éppen bevégezte iskoláit) helyeztek el. A férfiak elhelyezése különösen az építőiparban emelkedett (32.939-el), a gépiparban, a hajó- és kocsigyártóiparban (összesen 68.427-el több), azaz a növekedés háromnegyedrészt a munkanélküliség ellen biztosított iparágakra esik.

A nők elhelyezésénél különösen a háztartásbeliek száma emelkedett (18.037, vagyis 42,8%-kal több). 96.189 más helyre való közvetítés volt, 35.779 Londonba, (a fővárosban eszközölt elhelyezések 23,3%-a), 16.459 északkeleten (12,7%),

15.670 Skóciában és Északangliában (10·5%), 10.677 Yorkshireben és középkeleten (8·7%) és 7.019 középnugaton (11·7%).

Fenti számok csakis az általános lajstromra vonatkoznak, amely tudvalevőleg az alkalmi munkát nem veszi figyelembe. Az alkalmi munkát illetően, amely a Casual lajstromban vétetik fel, 27.787 személy keresett munkát, ezek közül 12.767 (10.752 férfi és 2.015 nő) összesen 266.622 ízben kapott munkát (255.420 férfi és 11.202 női munkás) az 1911. évi 125.304 munkással szemben (112.492 férfi és 12.812 nő).

A férfiakat illetően 158.881 dokkmunka és 62.047 Manchesterben gyapjúszállító; a nőket illetően 9.470 háztartásbeli munka volt. A nyilvános közvetítés időszaki munkások elhelyezésével is foglalkozik (gyümölcszedés stb.), 1912-ben az elhelyezések száma 2.470 volt, 1911-ben 8.399. A csökkenés főleg a szedés idejekor kedvezőtlen időjárásra vezethető vissza. A postaigazgatóság a nyilvános közvetítő hivatalok útján ideiglenes személyzetet szerez, amelyre karácsony táján van szüksége. 1912-ben ezek száma 39.700 volt, 1911-ben 33.264.

Az utazási költségelöléseket, amelyeket az elhelyezetteknek folyósítanak, kerek számban 3.000 fontra emelkedett fel, és körülbelül 9.700-an részesültek benne.

Alkalmi munkások nyilvános közvetítése Manchesterben és Liverpoolban. A Manchesterben a szövetszállító munkások (cloth porters) részére felállított külön hivatal 1910. évi május hó végén megalakulásakor 56 munkaadót nyert meg, akik e fajta munkásaikat csakis e hivataltól szerzik be. Azóta a csatlakozottak száma 112-re emelkedett. Ezenfelül e hivatal megállapodott a munkaadókkal, hogy ezek számlájára több munkaadónál elhelyezett heti keresetét ő fizeti ki. 1910-ben az elhelyezések átlagos száma 238, 1911-ben 240, 1912-ben 264; az átlagos elhelyezés (gyakran fejenként és naponként 2, 3) 5.475 havonta 1911-ben és 5.160 havonta 1912-ben. Az egy hónap alatt eszközölt elhelyezések átlagos száma fejenként munkanapokban 12 1910-ben, 16^{1/2} 1911-ben, 1912-ben 15.

A liverpooli dokkmunkások közvetítő hivatalához 67 vállalat csatlakozott és ezek 20–30.000 munkást vesznek igénybe. A közvetítési napok száma júliusban 19.107, decemberben 27.790 volt, amely növekedés az ez évszakbeli szokásos forgalmi növekedésnek megfelel.

A wieni községi munkaközvetítés 1911-ben. A wieni városi közvetítő hivatal egymagában az ausztriai közvetítések majd $\frac{1}{3}$ -át látta el, 1911-ben 187.807 keresletet (1910. 187.575), 177.732 kínálatot (171.252) és 154.840 elhelyezést (149.943) mutat ki. Az elhelyezettek közül: 58.008 férfi, 37·46%, 96.038 nő, ebből 5.333 (3·45%) ipari, és 90.705 (58·58%) házi cseléd és 794 tanonc (0·51%). A helyközi közvetítés 501 alsó-ausztriai, 236 egyéb ausztriai községbe, 8.320 elhelyezést eszközölt, 82 külföldre. 13 évi fennállása alatt a wieni hivatal összesen 1.367.300 elhelyezést eszközölt.

A nürnbergi munkanélküliek száma 1913. február 11-én. E városban hetedszer számolták meg már a munkanélkülieket. (A lakosság száma 333.142). Mint az előző számításoknál, úgy itt is házi ankét útján állapították meg az eredményt. A számláló közegek községi tisztviselők és alkalmazottak összesen 158-an voltak.

Az 1913. február 11-iki ankét a munkanélküliek számát 2.421-ben állapította meg. 1912. január 24-én 2.178-ban, 1911. január 11-én 1.594-ben 1910. január 11-én 1.526-ban és 1908. december 10-én 2.513-ban. Ebből kitűnőleg 1913-ban majdnem annyi volt a munkanélküliek száma, mint 1908. telén, a nagy válság idején, noha 1913-ban a számlálás ideje kedvezőbb volt, miután az ipari viszonyok rendszeresen februárban javulnak.

Mezőgazdasági vándormunkások közvetítése Ausztriában. A német mezőgazdasági munkásközpont mintájára az osztrák mezőgazdasági egyesület is létesített egy munkásügyi hivatalt, amelynek főleg a galíciai vándormunkásoknak a nyugati tartományokban való elhelyezése a célja. Ez a munkaközvetítő szervezet a múlt évben mintegy 5.000 galíciai munkást helyezett el Csehországban, körülbelül 3.500-at Sziléziában, továbbá 300-at a brünni és 200-at a gráci munkaközvetítő intézet útján. Az egyesület által rendezett ankéten erősen panaszkodtak, hogy a galíciai ügynökök a németországi munkásközpontnak hűséges szolgálattévői s a kerületi munkaközvetítő intézetek is favorizálják a németországi közvetítést.

BIZTOSÍTÁS MUNKANÉLKÜLISÉG ESETÉRE.

A főváros első munkanélküliségi akciója.

Fönti címen a *Városi Szemle* 1913. évi 6—7-ik számában megjelent közleményben dr. Ferenczi Imre ismerteti a főváros első munkanélküliségi akciójának eredményét, nemkülönben azokat az okokat, amelyek arra készítették a főváros törvényhatóságát, hogy az ezévi rendkívüli téli munkanélküliség enyhítésére 50.000 koronát szavazzon meg.

A segélyezés feltételeit a társadalmi érdekekhez képest a hatóság a következőkben állapította meg: »Általában véve a jelen segélyezés szempontjából számbajövő munkanélkülieknek azokat az 1907. évi XIX.-ik törvénycik értelmében a betegség és baleset esetére való biztosítás kötelezettsége alá eső ipari és kereskedelmi *alkalmazottakat* tekintjük, akik saját hibájukon kívül lettek munkanélküliekké, munkabírók és annak ellenére, hogy munkát keresnek, megfelelő újabb alkalmazást nem találtak.

Kétségek elkerülése végett határozottan *kizárandók* e segélyből azok a munkanélküliek: 1. akik állandóan munkaképtelenek (rokkantak); 2. akik sztrájk, vagy kizárás tartama alatt munkanélküliek; 3. akik még betegpénztári segélyt kapnak e segély tartama alatt; 4. akik a főváros szegényügyi nyilvántartójába be vannak jegyezve; 5. akik nem tudják igazolni, hogy legalább egy év óta a fővárosban laknak és dolgoztak; 6. akik nem tudják igazolni, hogy a segélykérés napját megelőzőleg már legalább két hétig voltak munka nélkül; 7. akiknek megfelelő munkaalkalmazást a fennálló munkaközvetítő szervezetek a magániparban tudnak közvetíteni, vagy akik olyat a legközelebb megindítandó közmunkáknál kapnak.«

A heti segély összegére nézve a következő *kulcsot* alkalmazták:

Családi állapot	A munkanélküliség tartama a jelentkezés első napja (április 15.) előtti hetekben	heti segély K-ban
I. 1. Nőtlen munkás	2—4	3
2. » »	4—5	4
3. » »	5 hétnél több	5
II. 4. Családos, gyermektelen vagy magános, de egy családtag fenntartó	2—4	5
5. Családos, 1 gyermek vagy magános, de két eltartott családtag	2—4	6
6. Családos, gyermektelen vagy magános, de egy családtag fenntartó	4 hétnél több	6
7. Családos, 2 gyermek vagy magános, de három eltartott családtag	2—4	7
8. Családos, egy gyermek vagy magános, de két eltartott családtag	4 hétnél több	7
9. Családos, három gyermek vagy magános, de négy eltartott családtag	2—4	8
10. Családos, két gyermek vagy magános, de három eltartott családtag	4 hétnél több	8

Elbírálás alá 1.969 *folyamodó kérvénye* került. A kérvénymintán felsorolt főbb gyakorlati érdekű kérdéseket a főváros szociálpolitikai osztálya feldolgozta. A statisztikai adatoknak foglalkozás szerint való feldolgozásánál azt látjuk, hogy a munkanélküliségi segélyért folyamodók közt ipari alkalmazott volt 1.668 (84,7%), kereskedelmi alkalmazott 128 (6,5%), napszámos (alkalmi munkás) 88 (4,2%), egyéb foglalkozású 85 (4,3%), köztük önálló kereskedők, iparosok, tisztviselők, címírók stb.

Az egyes ipari *foglalkozási csoportokat* tekintve, legnépesebb a vas- és fémipar (470, 23,9%), a faipar (338, 17,2%), az építőipar (263, 13,3%), a ruházati ipar (173, 8,8%), az ételmezési ipar (113, 5,7%) volt. A többi ipari csoport mind

száznál kevesebb egyénnel volt képviselve. E foglalkozási arányok körülbelül ugyanoly sorrendben következnek itt, mint a szakszervezeti munkanélküliségi felvétel kimutatásában. Volt ugyanis a felvétel alkalmából a február 17-én jelentkezők közül 2.770 (26·8%) munkás a vas- és fémiparból, 1.725 (16·6%) a faiparból, 1.252 (12%) a ruházati iparból, 1.154 (11·4%) az építőiparból stb.

Lakóhely szerint a folyamodók túlnyomó része a pesti oldal népes kerületeiből került ki: a VII. kerületből 550 (27·9%), a VIII-ból 407 (20·7%), a VI-ból 361 (18·4%), a IX-ből 242 (12·3%), a X-ből 166 (8·4%). A budai részekből mindössze 143 folyamodó került (7·3%).

Kor szerint 20 évesnél fiatalabb volt 262 (13·3%), a huszas években volt 600 (30·5%), a harmincas években 451 (22·9%), a negyvenes években 306 (15·5%), az ötvenes években 228 (11·6%), hatvan évesnél idősebb volt 109 (5·5%). A 40 évig terjedő évjáratok, amelyekben a munkás és különösen a magyar munkás a leginkább dologbiró, igen erősen voltak tehát képviselve (66·7%).

A fővárosban lakott: három évnél hosszabb idő óta a túlnyomó rész 1658 (84·2%); két év óta 132 (6·7%), egy év óta 152 (7·7%), egy évnél rövidebb idő óta 27 (1·4%).

Családi állapot szerint nőtlen (hajadon) volt 861 (43·7%), házas 962 (48·9%), özvegy és elvált 113 (5·7%). Az állandóan együttélő feleket, valamint a házasságon kívüli született gyermekeiket egy tekintet alá vették a családi állapottal és törvényes gyermekkel.

A családtagok számát tekintve, a folyamodók közt magános volt 784 (39·8%), egy családtagot tartott el 327 (16·6%), két családtagot tartott el 240 (12·2%), hármat és többet 618 (31·4%). Csupán a 14 éven aluli gyermekek számát tekintve, a folyamodók közt három és több ily korú gyermeket tartott el 405 (20·6%), kettőt tartott el 186 (9·5%), egyet 206 (10·4%), egyet sem 1172 (59·5%).

Ugyanazt az ipart tanulta, mint amelyben alkalmazva volt: 1840 (93·4%), más ipart tanult 80 (4·1%).

A munkanélküliség tartamát tekintve, egy hétnél rövidebb idő óta volt munka nélkül 22 (1·1%), egy hete 51 (2·6%), két hete 92 (4·7%), három hete 82 (4·2%), egy hónapja állott munka nélkül 265 (13·4%), két-három hónapja 546 (27·7%), három-öt hónapja 705 (35·8%), öt-tizenegy hónapja 308 (15·6%), egy évnél hosszabb ideje 81 (4·1%). Az ismeretlen rovatban levők (4·7%) nagy része valószínűleg szintén igen hosszú idő óta volt munka nélkül. A két hétnél is rövidebb idő óta munka nélkül levők viszonylag igen kis arányban (3·7%) jelentkezték. Azoknak a száma sem volt nagy, akik éppen hogy megütötték a segélyre jogosító minimális két hetet (4·7%). Ellenben megdöbbentő a túlnyomó nagy résznek rendkívül hosszú, munkakönyvvel, vagy egyébként igazolt munkanélkülisége — szemben a szakszervezeti statisztikának ide vonatkozó nem kevésbé szomorú adataival, amelyekkel szemben esetleg arra lehetett hivatkozni, hogy azok az érdekeltek pusztá bemonadásán alapulnak. A folyamodóknak több mint a fele (55·5%) legalább egy negyedéve, egyötöde legalább egy félév óta volt munka nélkül. Ezek megdöbbentő adatok, amelyeket csak az a körülmény enyhít, hogy a folyamodók között ide nem tartozó beteg, agg és rokkant is (összesen 8·10%) akadt.

A munkából való kilépés oka a folyamodóknak csaknem háromnegyed részénél a munkahiány volt: 1.427 eset (72·5%); betegség okozta a kilépést 267 esetben (13·6%); a munkás saját felmondása 75 esetben (3·8%). Sok esetben kiderült, hogy a felmondást a munkafeltételek rosszabbítása okozta, vagy a katonai behívás, amelynek leteltével a válság folytán különösen nehéz volt munkát kapni. Egy esetben a májusi (1912) zavargások folytán való vizsgálati fogság okozta a munkanélküliséget.

A munkanélküliség tartama alatt kiegészítő foglalkozása csak 354-nek volt (18·0%).

A folyamodók közül munkanélküliségük tartama alatt — saját bevallásuk szerint — a szakszervezetektől munkanélküliségi segélyt kapott 154 (7·8%), a betegsegélyező pénztártól segélyt kapott 121 (6·1%), az elüljáróságtól, vagy jótékony egyesülettől segélyt kapott 70 (3·6%). E segélyek túlnyomó része azonban a jelentkezés idejében már rég megszűnt.

A folyamodók által kitöltött statisztikai kérdőívek adatait az elüljárósági vizsgálat 1.815 esetben (92·2%) találta a valóságnak megfelelőeknek.

A folyamodók közül segélyt kapott 1.473 (74·8%), elutasított 496 (25·2%).

A fenti kulcs alapján heti 3 korona segélyt kapott 96, 4 koronát kapott 43, 5 koronát 589, 6 koronát 209, 7 koronát 136, 8 koronát 400. A segélyezetttek közt magános volt 609, családfenntartó 864. Az elutasításnak a táblában felsorolt 20 oka közül ezek a gyakrabban előfordulók: keresete, kisegítő munkája volt, vagy már talált munkát 92; nem volt két hét óta munka nélkül 85; munkaképtelen öreg, rokkant volt 66; nem lakott egy éve Budapesten 45; állandóan alkalmi (nem ipari, vagy nem biztosított) munkás volt 36.

Néhányan (15, 0·8%) nem jelentkeztek az ügyosztály meghívójára, úgy, hogy nem lehetett a viszonyaikat tisztázni, mások lakását nem lehetett megtalálni (16, 0·8%), elégtelen adatok folytán egyáltalán nem lehetett vizsgálni (4, 0·2%), időközben egyesek el is költöztek Budapestről (5, 0·2%) és meg is haltak (4, 0·2%). Végül 24 kérvény (1·1%) későn érkezvén, az adatok csak statisztikai feldolgozásba vonattak be. A bizottságnak utasításai folytán a fent kimutatott elutasítottak (különösen az egészen alkalmi munkások, munkabíró öregek) utólagos átvizsgálásával még vagy 50-en kaptak segélyt (10%-a a szabályszerűen elutasítottaknak).

Nemük szerint a folyamodók közti férfi volt 1.871 (95·0%), nő 98 (5·0%). A nők nagyrésze gyári munkásnő volt, egy számottevő százalék azonban házi cseléd, vagy egészen alkalmi munkás (mosónő, vasalónő, takarítónő) volt, vagy semmiféle alkalmazást nem tudott kimutatni, hanem egyszerűen szegénységére, számos gyermekére vagy özvegyi állapotára hivatkozott.

A munkanélküliek összeszámlálása Budapesten. A magyarországi szakszervezeti tanács a munkanélküliségre vonatkozó anyag beszerzése céljából a szakszervezetek vezetőinek bevonásával egyetemben elhatározta a budapesti munkanélküliek összeszámlálását, illetőleg a munkanélküliekre vonatkozó adatok feldolgozását. Az összeszámlálás 1913. február 17-én történt. E határidőre 10.437 kérdőív érkezett be. Ezek közül 64 érthetetlenül volt kiállítva, miért is csak 10.373 kérdőlap került feldolgozás alá. A beérkezett kérdőlapok közül az állami és egyéb munkaközvetítő hivatalból jelentkezett munkásoktól 1.561 kérdőlap érkezett, a fennmaradó 9.276 lapot (88%) a szakszervezetek tagjai, tehát szervezett munkások töltötték ki. Az anyag feldolgozásáról szóló jelentés szerint a 10.385 munkanélküli korántsem öleli fel Budapest és környékének munkanélküli munkását. A jelentés szerint a budapesti és környékbéli munkanélküliek száma február közepén 25–30.000 lehetett. A munkanélküliek számára vonatkozó ily feltevést az állami munkaközvetítő nyilvántartása is igazolja, ahol a jelzett időben kereksszámmal 5.000 munkanélküli szerepelt a nyilvántartásban s ezek közül csupán 25% jelentkezett a felvétel napján. A munkanélküliekről a szakszervezeti tanács kimutatást tett közzé.

Az összes jelentkezők közül munka nélkül volt a vasiparból 2.770 munkás (a jelentkezett munkanélküliek 26·8%-a), a faiparból 1.725 munkás (16·6%), a ruházati iparból 1.252 (12%), az építőiparból 1.154 (11·4%), az élelmezési iparból 586 (6·6%), a sokszorosítási iparból 406 (3·9%), a személyeket kiszolgáló iparból 712 (6·8%), végül a festőiparból 632 (6·3%) személy.

A fennmaradó szám kisebb ipari csoportokból és egyéb foglalkozásúak köréből került ki. A munkanélküliek közül 9.725 (93·7%) férfi és 650 (6·3%) nő volt.

A munkanélküli férfiak közül 5.672 (58·3%) volt nőtlen és 4.051 (41·7%) volt nős. Nők közül 420 (65·7%) hajadont és 230 (35·3%) férjezett, vagy özvegy nőt találtunk.

A munkanélküliek gyermekeinek száma 4.370, tehát 10.373 munkanélküli, kerek számban 19.000 keresetnélküli, kenyér nélküli, éhező, nyomorgó lelket jelent. Átszámítva ezt az arányt, az ország összes munkanélkülieire megállapítható, hogy 200.000-nél több az ipari munkások körébe tartozó személy nyomorog.

A munkanélküliek közül 9.387 (90%) lakik Budapesten és 989 (9·6%) Budapest környékén.

Rendkívül értékes adatokat nyertünk a munkanélküliek korszerinti csoportosításából. Az összes jelentkezők közül 55 munkanélküli 16 éven aluli korban volt, 1.674 munkanélküli 17–19 év között, 2.976 munkanélküli 20 és 24 év között, 2.011 munkanélküli 25–29 év között, 2.014 munkanélküli 30–39 év között volt, végül 1.163 munkanélküli volt 40 éven felüli korban. Tehát a munkanélkülieknek 85–90%-a a termelőosztálynak, az ipari munkásságnak legmunkabíróbb rétegéből kerül ki.

A legérdekesebb, egyúttal a legmegdöbbentőbb adatokat a munkanélküliség időtartamáról szóló táblázatból nyerjük. A munkanélküliek legnagyobb része, 71%-a, 7.356 munkás 4 hétnél hosszabb ideig volt munkanélküli, 3.017 munkás, a munkanélkülieknek csak 29%-a legfeljebb 4 hétig volt munkanélküli, 4.901 munkás, a munkanélküliek 47,2%-a, 4 héttől legfeljebb 12 hétig terjedő időközéig volt munkanélküli; 2.708 munkás, a munkanélküliek 26,5%-a, 12 héten felül legfeljebb 6 hónapig terjedő időig volt munka nélkül; 204 munkás 6 hónaptól 1 esztendeig tartó időközéig volt kereset, illetve munka nélkül.

Ehelyütt még foglalkoznunk kell az átlagos munkanélküliségi időtartammal is. A 10.373 munkás február 17-éig egyfolytában 613.022 napot töltött munka nélkül. Egy munkásra 58,9 munkanélküli nap esik, tehát a munkások általában két hónapig voltak fejenként munka nélkül. Vannak egyes szakmák, ahol az átlagos munkanélküliség természetesen még több, mint az összesség átlaga. A pincérek átlagos munkanélküliségi időtartama 85,6 nap, a vízvezeték- és légszesz-szerelőké 83,6 nap, a szobafestőké 84,5 nap, a bádigosoké 75,5 nap, a fagépmunkásoké 73,8 nap. A többi szakmánál az átlagos munkanélküliségi időtartam 70 napon alúl van. Ha a munkanélküliek átlagos keresetét napi három koronában állapítjuk meg és levonjuk a 613.000 munka nélkül töltött napból a vasárnapokat, akkor megállapítjuk, hogy a 10.373 munkás napi munkabérvésztesége 1.576.566 korona. Ha ezt az összeget megszorozzuk az elvesztett átlagos munkaidőtartammal, megállapíthatjuk az összes munkabérvészteséget, amely 92,8 millió koronára rúg.

A magyarországi szakszervezetek munkanélküli segélye. A magyarországi szakszervezetek által 1912. évben kifizetett munkanélküli segélyekről a »Szakszervezeti Értesítő« f. évi május havi száma közölt kimutatást. Az ott közölt kimutatás szerint a szakszervezetek 1912. évben 363.650 K 42 fillért fizettek ki munkanélküli segély címen tagjaiknak. Legtöbb munkanélküli segélyt a könyvnyomdászok segélyző egyesülete fizetett. A kifizetett segély összege 99.224 K volt. A vas- és fémmunkások szervezete 93.041 K 08 f-t, a famunkások szervezete pedig 62.096 K 73 fillért fizetett ki munkanélküli segély címen. A többi szervezetek által adott munkanélküli segély a fenti összegeknél jóval csekélyebb. 20.000 koronánál nagyobb összegű segélyt adtak a könyvkötők és könyvnyomdászok szakegyesülete, 10.000 koronánál nagyobb összegű segélyben részesítette tagjait a grafikai »Senefelder« egylet. 5.000 koronánál nagyobb összegű segélyt fizetett ki a kalaposok szakegyesülete, a grafikai munkások szakegyete és a szabómunkások szakegyete. 1.000 koronánál kisebb összegű segélyt nyújtottak a bőröndösök és szíjgyártók, a bőrmunkások, a cipészek-, csizmadiák, a húsipari munkások és a vegyészeti munkások szakegyete. Az országos szervezetek közül még 9 szakegylet részesítette tagjait munkanélküli segélyezésben. Ez utóbbi kilenc szakegylet által kifizetett segély összege 36 K és 869 K között mozog. Az önálló helyi szervezetek közül legtöbb segélyt nyújtottak a cipőfelsőrészkesztők és mintakészítők. Az előbbiektől kifizetett összeg 4.778 K 80 f, az utóbbiak által adott segély összege 3.566 K. Az aranyművesek 1.527 K 10 fillér, a baranya-szabolcsi bányászok 1.355 K, a kereskedelmi segédmunkások egyesülete pedig 74 K segélyt fizetett.

A nyomdászok nemzetközi útisegélyének szervezése. A nemzetközi nyomdászkongresszus ez évben Stuttgartban a nemzetközi nyomdásztitkárság alapszabályaiba a következő határozatokat vette fel:

22. §. Minden nemzetközi nyomdásztitkárságba lépni óhajtó szövetség, ha sztrájk és kizárás esetén a titkársághoz csatlakozott szövetségek anyagi támogatását óhajtja igénybe venni, minden utazó szaktársat útisegélyben kell, hogy részesítsen.

23. §. Joguk van az útisegélyhez a szedőknek, nyomóknak, betüöntőknek, a grafikai ipar bármely ágát űző személyeknek, akik valamely csatlakozott szövetség tagjai s akik el vannak látva valamely fentemlített szövetség tagsági igazolványával.

A wieni munkanélküliségi biztosításért. Dr. Weiskirchner polgármester a városi hivatalt megbízta a munkanélküliségi biztosítás kérdésének tanulmányozásával. Rendelete a következő útmutatásokat adja: Első sorban a téli munkanélküliséget kell figyelembe venni, a biztosítás egész évre való kiterjesztése fenntartandó későbbre. Törvényes akadály folytán a biztosítás csak önkéntes lehet. A biztosítottak járuléka, a városi és egyéb segélyek fogják a pénztárt el-

látni. Wien város bizonyos befolyást gyakorol majd a pénztárra. A külön szervezet részéről munkanélküliség ellen biztosított munkásokat illetőleg megvizsgálható, hogy bizonyos feltételek mellett a járulékok tekintetében nem részesülhetnek-e különös kedvezményekben; másrészt az érdekelt szervezetek a munkanélküliek ellenőrzésénél résztvehetnének. Végül okvetlen összeköttetésbe hozandó a tervezett intézet a községi munkaközvetítővel.

Községi munkanélküliség elleni biztosítás Prágában. A prágai községtanács szociális bizottsága tervezetet dolgozott ki, amely 1. felállítja a kölcsönös és önkéntes biztosító pénztárt, 2. segélyezési pénztárt, vagy munkanélküliségi alapot.

A biztosító pénztár tagja lehet minden munkás és hivatalnok 16--65 éves koráig, aki Prágában lakik, vagy itt dolgozik és rendes keresete van. A felvételi díj 60 fillér, a heti járulék különböző foglalkozás és családi állapot szerint. A biztosítottak négy csoportra oszlanak: állandó foglalkozású tanult munkásokra, állandó foglalkozású tanulatlanokra, tanult szezonmunkásokra és tanulatlan szezonmunkásokra. A segély 52 heti járulék után, az első évben már 26 hét után jár.

A legalább 30 tagú munkásszervezetek testületileg csatlakozhatnak a pénztárhoz és közvetítőként járhatnak el a járulékok beszedésénél és a segély folyósításánál.

A segély alapcélja a biztosítási pénztárak segélyezésének növelése és pedig a Prágában lakó és ott legalább két éve tartózkodó biztosítottak javára. Amíg a segélyt folyósítja a pénztár, addig folyósítatik a szubvenció is. Összegük havonta állapítatik meg, a munkanélküliségi alap állása szerint.

A prágai községtanács már 25.000 koronát szavazott e célra meg, de amidőn az április 28-iki ülésen a polgármestert meginterpellálták e hitel fel nem használása miatt, azt felelte, hogy az ügy még megfontolás tárgya.

KÖZMUNKA ÉS INSÉGMUNKA.

A gazdasági helyzet és a munkanélküliség.

A munkanélküliség elleni küzdelem magyarországi egyesülete f. évi április hó 30-án szaktanácskozmányt tartott a gazdasági helyzet és a munkanélküliség megbeszélésére a budapesti Tudományegyetem nemzetgazdasági szemináriumában.

Földes Béla elnök megnyitó beszédében kiemelte, hogy a munkáskérdésnek megoldásában három történeti stádiumot lehet megkülönböztetni. Elsősorban állanak azok a kérdések, amelyeket *munkásvédelmeknek* szoktunk nevezni és amelyek bár mindenütt megoldva még nincsenek, mégis törvényhozásilag a legtöbb államban el vannak intézve. A második stádiumban a *munkásbiztosítás* került többé-kevésbé jó megoldáshoz, de nem befejezéshez, problémái azonban fogyó félben vannak. Előtérben ma a *munkanélküliség* kérdése áll. A fiatal magyar egyesület e kérdéssel a nemzetközi szervezet intenciói szerint foglalkozva, különös gondot fordított a *munkaközvetítés* és a *munkanélküliség statisztikájának* problémáira.

Ferenczi Imre titkár kifejti, hogy ama törvényszerű jelenségek alól, amelyek a munkanélküliséget minden kapitalisztikus országban szinte állandó, csak mennyiségben változó jelenséggé teszik, hazánk sem vonhatja ki magát. Sőt sok oknál fogva Magyarországon az ipari munkanélküliség gyakrabban és tömegesebben fellépő baj, mint a nyugati államokban. Ennek igazolására például hozza fel a most is tartó válságot, amely a vele járó munkanélküliséggel együtt korábban keletkezett és tovább tart, mint egyebütt. Százalékszerűen is nagyobb tömegeket érintett, mint nyugaton. Ennek okaiként elsősorban iparunk fiatalságát hozza fel, továbbá ama körülményt, hogy az építőiparnak és a szezonyszerű mezőgazdasági iparágaknak százalékszerűen nagyobb jelentősége a mi iparunk összességében, mint a nyugati államokban. Idetartozik aztán a mi ipari termelésünknek *függése a hazai mezőgazdasági fogyasztóközönségünknek és a keleti agrár-államoknak a termékekkel változó fogyasztóképességétől.* Legfontosabb azonban a magyar iparnak teljes függése a *külföldi pénzpiactól.* A belső pénzpiac megszűküléséhez, a külföldi hitelmegvonáshoz hozzájárult, hogy a nemzetközi helyzet és a pénzpiac megszűkülése folytán a bankkamatlábakat felemelték, ami a magánkölcsönök megdrágulását idézte elő.

Mindezeket elsősorban az építőipar és a vele összefüggő iparágak érezték meg. Amily kedvező volt 1911-ben és még 1912 elején az építőipar helyzete, oly kedvezőtlenre alakult 1912. szeptemberében, ellentétben a külföldi építőipar helyzetével, ahol, mint például Németországban is, csak 1913. márciusban kezdődött a pangás. A külföldön a legutóbbi időkig általánosan elég kedvező, részben kitünő ipari viszonyok uralkodtak. Angliában például igen virágzó az ipari termelés, a bankkamatláb viszonylagos magassága dacára is. Kiderül ez abból is, hogy a munkanélkülieknek száma — ami egyik legjellemzőbb szimptomája az ipari helyzetnek — már régen volt oly alacsony, mint az idén. Egész Anglia szervezett munkásságában januárban nem volt annyi munkanélküli (2°/_o), mint az összes számbavehető becslési alapok szerint az ideai tél derekán Budapesten, Franciaországban is viszonylag kedvező az ipar helyzete, ha valamivel rosszabb is a munkanélküli arányszám (5°/_o). Németországban a múlt év egyike volt a legvirágzóbbaknak és csak az idén, az újabb háborús bonyodalmak következtében mutatkozik egyes iparágakban hanyatlás, de ez sem nagyfokú. Minél inkább közeledünk Magyarország felé, annál inkább mutatkozik a veszedelem és a balkáni piac szükségletének megszorulása folytán az ipar hanyatlása.

Az építőiparban az államnak és a községeknek azt az észszerű politikát kellene követniök, hogy a *közmunkákat* depressziós időben végeztessék, ezzel ellensúlyozva némileg a magánipar hanyatlását, kedvezőbb feltételek mellett végezhetnék a maguk munkáit is.

Ennek a kérdésnek a tanulmányozására a nemzetközi egyesület által kiküldött *németalföldi állami bizottság* az egyesület nemzetközi bizottságának jelentést is tett, hangoztatván, hogy a közmunkák és közszállítások megfelelő politikájával a munkanélküliséget egyharmaddal lehetne világszerte csökkenteni.

Ezekután az előadó sorban jellemzi az egyes iparok helyzetét. Kifejti, hogy a mai munkanélküliség megítélésénél nemcsak a munkáselbocsátásokat kell számbavenni, hanem a számos iparban beállott üzemredukciókat is, amely mellett gyakran foglalkoztatnak ugyan munkásokat a régi számban, de nem állandóan, hanem csak bizonyos napokon és viszonylag kevesebb bér mellett. Vannak oly iparágak is, amelyek teljesen pihentetik munkásaikat, de nem bocsátják őket el, mert azt tartják, hogy az ipar megjavulásával különös nehézségekbe ütköznek újból való nevelésük (pl. az asztalosiparban).

Annak megítélésére, hogy jelenleg hány munkás van, azaz a válság derekán hány munkás volt Magyarországon munka nélkül, nincsenek pontos statisztikai adatok. Figyelmeztet előadó az egyesület ama fontos feladatára, hogy a munkanélküliségi statisztikát megszervezze. Kívánatosnak mondja, hogy a munkapiac helyzetéről az országos statisztika rendszeres tudósításokat készítsen. Ennek azonban első feltétele az, hogy a munkapiac meg legyen szervezve, a munkaközvetítő-intézetek hálózatával a keresletet és kínálatot az országban nyilvántartsák és állandóan közöljék a statisztikai központtal. Emellett szükségesnek tartja, hogy a szakszervezetekkel is állandó összeköttetés létesíttessék avégből, hogy azok a statisztikai intézet által kibocsátandó egységes minta szerint tartsák nyilván munkanélküli tagjaikat és erről oly kimutatásokat nyújtsanak, amint az minden nyugati államban történik. Ma a munkásbiztosító pénztár taglétszámának hullámozása az egyetlen pozitív forrás, amely országos jellegű adatokat szolgáltat. E tekintetben utal arra, hogy a múlt esztendőben 1912. évi augusztus hó 1-étől az év végéig 100.000-rel csökkent az Országos Pénztár tagjainak száma. Ez természetesen számos más oknak is tulajdonítható, de ez óriási szám legnagyobb kontingensét mégis a munkanélküliek tették. A fővárosi munkanélküliek számát előadó 20.000-re tartja. Rámutat a főváros akciójára, amelylyel kifejezetten a munkanélküliség rendkívüli kárainak rögtöni enyhítésére 50.000 koronát szavazott meg. Részletesen kifejti előadó ezen segély kiosztási módzatait és azokat a szempontokat, amelyek szerint való kiosztást a székesfőváros szociálpolitikai ügyosztálya ajánlatosnak látta. A főváros akciója mellett rámutat hasonló vidéki akciókra is.

Országos bajjal állván szemben, ennek enyhítésére egységes országos akciót tart szükségesnek, amelynek terén legalább az útmutató szerep a kormányt illetné. Javasolja, hogy az egyesület tegyen fölterjesztést a kormányhoz, hogy a kormány keressen módot arra, hogy megállapítsa az egész ország területére a keresztülvihető közmunkákat. Másodsorban kívánatosnak tartaná, hogy a kormány tegye folyamatba az előmunkálatokat a munkaközvetítés országos szervezése iránt, végül harmadszor kívánni kell, úgymond, hogy amennyiben a

mostani munkanélküliség oly arányokat mutatna a közel jövőben is, mint ma, a kormány első sorban iparfejlesztési szempontból a gyárpar megóvása érdekében, azután a válság folyamán rendkívüli arányokban megnövekedett mezőgazdasági és ipari munkáskivándorlás csökkenése érdekében is egységes segélyezési rendszert indítson meg az összes ipari városok bevonásával a főváros által ki-próbált segélyezési rendszer módjára és buzdítsa őket erre azzal is, hogy az általuk vállalt segély felét megtéríti.

Gelléri Mór bejelenti, hogy az Országos Iparegyesület gyárpari szakosztálya is elhatározta, hogy a munkanélküliség kérdésével érdemileg óhajt foglalkozni.

Böhm Vilmos a budapesti munkanélküliek száma felszaporodásának okául azt a körülményt hozza fel, hogy a vidéki munkanélküliek is a fővárosba tödülnek munkaalkalom reményében. A munkanélküliek száma a megállapítottnál sokkal nagyobb, mintsem hinnék. Vannak egész iparágak, amelyek a rossz konjunktura folytán úgyszólván teljesen megszűntek, pl. a raktári szabóság. Hangsúlyozza, hogy a munkanélküliség kérdése nemcsak munkás, hanem munkaadó érdek is. Élesen bírálja a főváros munkanélküliségi akcióját. A munkaközvetítésre vonatkozó adatok hitelességét kétségbevonja és ezen felfogását példákkal illusztrálja. Nem fogadja el alapul a munkásbiztosító pénztári adatokat sem, mert nálunk a munkásfluktuáció háromszor oly erős, mint a nagyobb külföldi iparállamokban. Kívánatosnak tartja Ferenczivel szemben az évenként való statisztika szerkesztését vagy az egész országra, vagy legalább is Budapestre nézve, ahol az összes ipari munkásság fele tartózkodik. A főváros segélyét alamizsnaosztásnak, jótékonyági akciónak tartja. Még jótékonyági szempontból sem tartja helyesen keresztülvittnak az akciót, hanem igazságtalannak. Az adatokat erre nézve a szakszervezetek összegyűjtötték. Kifejti, hogy a jelentkezők száma azért volt csekély, mert önérzetes munkásnak a jelentkezés úgyszólván lehetetlenné volt téve. Adminisztratív nehézségének jellemzésére előadja, hogy a március hó 7-én hirdetett segélyt még április hó 30-án (az ankét napján) sem osztották ki. Kifejti, hogy kívánatos, hogy a segélyezés a szakszervezetek útján történjék. A munkanélküliek segélyének egyetlen módja, hogy a főváros azokat az egyesületeket és szervezeteket támogassa pénzbeli segéllyel, amelyek a munkanélküliek segélyezésével foglalkoznak. Módjában van ellenőrizni ezt a fővárosnak bizonyos mérvben anélkül, hogy beavatkozna azoknak az egyesületeknek önrendelkezési jogába.

Arra kéri az egyesületet, hogy ebben az ügyben így szóbeli ankét alapján határozatot ne hozzon, hanem mielőtt ebben az ügyben végképp határozná, írásos ankétet is rendezzen.

Székács Antal elvetendőnek tartja a munkanélküliek műhelybeli foglalkoztatását. A nálunk létező munkásfoglalkoztatók nem munkanélkülieket, hanem munkakerülőket foglalkoztatnak. A tanult munkás az efélét megaláznak is tartja és igénybe nem veszi.

Farkas Géza azt a kérdést taglalja, lehet-e az ipari munkahiányon a mezőgazdasági munkaalkalmak megnyitásával segíteni, azaz a kétfajta munka között bizonyos relációt teremteni és arra az eredményre jut, hogy a munkafeltételek javulása és a mezőgazdaság intenzívebbé tétele mellett e téren is várható a jövőben némi eredmény.

Kis Adolf rámutatott ama köztudomású tényre, hogy mily nagy mértékben terheli a munkanélküliség a munkásbiztosítást, ami egy okkal több arra, hogy a munkanélküliség elleni küzdelem a többi szükségesnek talált szociálpolitikai intézmény fenntartása érdekében is okvetlenül szükséges.

Pap Géza konkrét eredmény elérése végett javasolja, intéztessék felterjesztés a kormányhoz a vezetőség három javaslatának elfogadása iránt.

Az elnök röviden összefoglalván a felterjesztés tárgyait, *Böhm Vilmosnak* a munkanélküliség statisztikájára vonatkozó javaslatát is elfogadásra ajánlja, ellenben a munkaközvetítés kérdését, mint részletesen kidolgozandót, egyelőre mellőzendőnek mondja ki.

A szaktanácskozmányból kifolyólag az egyesület elnöksége behatóan indokolt *felterjesztésben* fordult a kereskedelmi miniszterhez. A gyorsírói feljegyzések alapján kiadott »A gazdasági helyzet és a munkanélküliség«¹⁾ című kiad-

¹⁾ Benkő Gyula csász. és kir. udv. könyvker. kiadása, mint a Munkanélküliség elleni küzdelem magyarországi egyesülete kiadványainak 4-ik száma.

ványban felhozott adatokra való hivatkozással az egyesület arra kérte fel a kereskedelmi minisztert, hogy a kormány a pénzügyi fedezettel bíró *közmunkákat* lehetőleg mielőbb vegye foyamatba, a jövő évi költségvetésbe pedig, tekintettel a válság továbbhuzódására, a lehető legnagyobb mértékben irányozzon elő *közmunkákat*.

A munkanélküliség elleni küzdelem közmunkák útján. A Bolognában a munkanélküliség elleni harc tárgyában tartott nemzeti kongresszus határozatain felbuzdúlva, a szocialista képviselők csoportja március 6-án a képviselőházban felhívta a kormányt, hogy a közhasznú földjavító nagy munkák szervezését tovább fejleszse. A Confederazione Generale del Lavoro végrehajtóbizottsága igen élénken támogatta ez indítványt és ez gondoskodott arról, hogy egész Olaszországban szétosztassanak röpívek, amelyek szembe helyezik a katonai költségek növekedését a munkanélküliség elleni komoly intézkedések hiányával. A friuli tartomány szocialista kongresszusa napirendet szavazott meg, amely a munkanélküliségi harc eszközeként közmunkák fejlesztését és különösen műveletlen földeknek, amelyek kollektíve bérbeadatnak, művelését jelöli meg. A parmai munkakamara ez évi kongresszusa és több más munkás-egyesület hasonló határozatokat hozott.

Munkanélküliség és közmunkák Svédországban. Az 1912. évi ülészak folyamán a kamarák elé különböző javaslatokat terjesztettek a munkanélküliség tárgyában, amelyek mind felhívták a kormányt: 1. hogy tanulmányoztassa a kérdést, hogy az állami és községi közmunkák mily módon és mily mértékben lennének oly módon végezhetőek, hogy lehetőleg nagyszámú munkást foglalkoztassanak oly időszakokban, amidőn a magángazdasági tevékenység fennakad és a munkanélküliség ideiglenesen jelentékeny mértékben növekszik; 2. tanulmányozza, miként lehetne az időszakonként visszatérő munkanélküliséget megszüntetni speciális közmunkák útján, amelyekkel az állam tulajdonát képező javak (erdők, vizesések, tőzeföldek) értékessé tétetnének; és 3. ankét útján hasznosnak bizonyult intézkedéseket tegyen meg és nevezetesen az esetre, hogy ha a parlament közreműködése szükséges, terjeszsen elő a körülmények követelte törvényjavaslatokat.

A két kamara ezen javaslatok közül csak a gazdasági válság idején végzendő közmunkákra irányulót fogadta el.

Csavargás elleni rendszabályok Angliában. A Casual wards jobb szervezésével és különösen központosításával a közigazgatásügyi minisztériumnak sikerült ezek vendégei számát Londonban 1.000-ról 600-ra szállítani le; következőleg a hatóság 24 közül 7-et becsukhatott. Másrészt a Themse partján csavargók éjjeli összegyűléseit körülbelül megszüntették azért, hogy mindenki, akit éjjel a parton találtak aludni, vagy csavarogni, kap egy vándorló menházba, vagy pedig valamely más jótékony intézetbe beléptijegyet. Novemberben 2.966 jegyet osztottak ki, amelyek 52%-át fel is használták, míg az azzal élni vonakodók eltűntek.

A belügyminiszter február 4-én elrendelte a vidékre nézve, hogy az úti igazolvány, amelyet vagy húsz grófságban már behoztak, vagy most hoznak be, általánosítottassék és hogy a menhelyet reggel elhagyó vándorlók ételt kapjanak.

Végül a munkanélküliség biztosítást szervező törvény életbelépése óta megállapítható legalább is bizonyos vidékeken, hogy a csavargók száma 30—50%-kal csökkent. Igaz, hogy e jelenséget különbözőképp magyarázzák. Egyesek úgy vélik, hogy a csavargók néhány járulékjegyet tartalmazó biztosítási kártya árán már a hatóságok szemében mint rendes munkások szerepelhetnek és a jótékonyaságból élnek, elkerülve a menházakat, másrészt a nyilvános segélyezési hivatalnokok nagy része e biztosítási kártyában látja a munkás és csavargó közt a különbséget és ajánlja, hogy ezekkel jobban bánjanak, mint a többiekkel.

Törvényjavaslat közmunkák szerzéséről a munkanélküliség orvoslására az északamerikai Egyesült-Államokban. E javaslat a fedorális kongresszuson nyújtatott be s mindenekelőtt arra figyelmeztet, hogy az ipari tartaléksereg, azaz a munkások azon csoportja, amely állandóan munka nélkül van, foglalkozás híján kétmillió, válság idején ennek kétszerese. Ennek orvoslására felhívatik a szövetségi kormány, hogy a helyi hatóságoknak bocsásson pénzt rendelkezésére különböző közmunkák útépitési és javítás, csatornázási, iskolák építése céljaira. E munkálatoknál a munkaidő nyolc óra, a bérek a magániparban fizettetteknél nem lehetnek alacsonyabbak. A javaslat technikai pénzügyi

rendeleteket tartalmaz, a szövetségi kölcsön biztosítására és a megterhelés könnyítésére. A kölcsön $1\frac{1}{2}\%$ kamatozású kötvényekkel garantáltatik, amelyeket a helyi hatóságok bocsátanak ki és tesznek le a szövetség kincstáránál. E kötelezvények összege nem haladhatja meg a helyi adózási alap 20% -át és 20 évi részletekben törlesztendő. Viszont a szövetségtanács közjavítási jegyeket bocsát ki, amelyek az általuk elhelyezett kötvények összege erejéig az egyes helyhatóságoknak adatnak ki. Oly mértékben vonatnak ki a forgalomból, amily mértékben törlesztetnek a kötelezvények.

KI- ÉS BEVÁNDORLÁS.

A Munkanélküliség Elleni Küzdelem Nemzetközi Egyesülete magyar osztályának véleménye a nemzetközi vándorlások kérdéséről. A Munkanélküliség Elleni Küzdelem Nemzetközi Egyesületének nemzetközi bizottsága tudvalevőleg felhívta a nemzeti osztályokat, hogy a munkanélküliség és a nemzetközi vándorlásoknak kérdéséhez, amelyre nézve a magyar osztály terjesztett a múlt évi zürichi gyűlés elé jelentést, szóljanak hozzá. A magyar osztály az első jelentése kiegészítéseképp a következőkben terjesztette az egyesület elnöksége elé véleményét: Az osztály azon véleményen van, hogy a genti nagygyűlés elsősorban állást kell, hogy foglaljon az iránt, hogy miként kíván az egyesület a vándorlások kérdésével foglalkozni.

Dr. Ferenczi igen kimerítő jelentése a Zürichben lefolytatott vita és a Bulletinnek 1912. évi III. száma, amely a vándorlások kérdésének volt szentelve, csak általánosan vitatták meg a vándorlások kérdésének sokféle jelentőségét a munkanélküliség szempontjából. Azonban egyetlen részletes kérdés, még csak az idény-vándorlások sem, amelyet pedig az olasz osztály felvetett, nem volt előkészíthető az egyesület tekintélyének megfelelően a genti gyűlésre.

Az egyes osztályoknak a genti gyűlésen beterjesztendő jelentései alapján esetleg a genti gyűlés elé volna terjeszthető oly javaslat, amely megjelölné, hogy az alapos tanulmányozásra megérett, különböző kérdések mily sorrendben tanulmányozandók.

A magyar osztály erélyesen kívánja, hogy a nemzetközi gyűlés a vándorlások kérdésével foglalkozzék, a titkára jelentésében megjelölt módon. Azonban nincs ellenvetése az ellen, hogy elsősorban a belső és időszakos vándorlások tanulmányoztassanak. De azon két feltétel mellett, hogy időszakosság alatt ne egy idény értesék, hanem ezt a fogalmat hosszabb időszakokra is terjeszszék ki. És hogy időleges alatt ne értsék csak a szárazföldi, vagy európai vándorlásokat, hanem a kivándorlók tengerentúlra özőnlését és visszavándorlását is.

A magyar osztály elsősorban dr. Ferenczi jelentésében I—V. számokkal megjelölt kérdéseket kívánja tárgyalatni. A VI. alattiban érintett nemzetközi egyezményeket illetőleg főleg a vándormunkások közös nemzetközi védelmére kellene törekedni, azon munkálatok folytatásaképp, amelyeket a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete ily értelemben a munkásbiztosítás terén kezdeményezett. A magyar kiküldötteknek Zürichben kifejezett óhaja szerint ez egyesület is kiterjesztené hatáskörét a vándormunkások védelmére.

A második rendszabály, amelyet az egyesületünknek kezdeményezni kellene, az érdekelt tudományos egyesületek, nevezetesen a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete, a Munkásbiztosítás Állandó Bizottsága és a mi egyesületünk között nemzetközi eszmecsere volna, annak megállapítása iránt, hogy nemzetközi szerződések kidolgozására mily kérdések értek meg a legjobban. A magyar osztály a munkakereslet és kínálat terén egyik nemzetközi szempontból legfontosabb kérdésnek a »contracted labour clause«-t tartja. A magyar osztály elhatározta, hogy a bizottság azon kérelmének, hogy a magyar statisztikai hivatal állítsa össze az időszakos vándorlásokra vonatkozó adatokat, eleget tesz. Ha e hivatalnál a nemzetközi egyesület támogatja, komolyan lehet számítani annak teljesítésére.

Nemzetközi értekezlet a külföldiek segélyezése tárgyában. Párisban 1912. november és december folyamán a francia és angol kormány kezdeményezésére nemzetközi konferenciát tartottak a külföldiek közsegélyezése tárgyában. Németország, az Egyesült-Államok, Argentína, Ausztria, Magyarország, Belgium, Dánia, Spanyolország, Franciaország, Nagy-Britannia, Görögország, Itália, Japán, Luxemburg, Norvégia, Hollandia, Románia, Oroszország,

Svédország és Svájc kormányai képviseltették magukat. A kiküldöttek egyhangúlag elfogadtak egy jegyzőkönyvet, amely egy nemzetközi egyezmény-tervezetet és három kívánságot tartalmaz — Németország és Franciaország részéről indítványozott bizonyos fenntartások mellett.

A tervezet 1. §-a: A szerződő felek bármelyikének szegény alattvalói, ha testi, vagy elméleti betegség, terhesség, szülés, vagy más ok folytán segélyre, orvosi kezelésre, vagy másfajta segélyezésre szorulnak, minden szerződő államban ugyanolyan elbánásban részesülnek, mint annak alattvalói.

2. §. A szokásos segélyezési módokat és különösen a munkával segélyezést, a külföldi szegényeknél is alkalmazzák.

3. §. Mihelyt egy külföldivel szemben az 1. §-ban meghatározott segélyezési módot alkalmazzák és segélyre szorulásának oka nem pillanatnyi, hazájába szállítható.

4. §. Ha a 3. §-ban meghatározott értesítéstől számított 46 napon belül az illető állam nem engedélyezi a hazaszállítást, ezen 45 nap elteltétől kezdve az illető állam köteles visszafizetni a hazaszállítás engedélyezéséig a segélyző államnak a segélyezési költségeket.

7. §. Ha a megállapítandó feltételek szerint az illető állam a segélyezés folytatásának költségeit vállalja, a visszaszállítás mellőzhető.

12. §. Azon szegény, aki úgy azon államnak polgára, ahol lakik, mint pedig annak, ahonnan származik, a segélyezés szempontjából az utóbbi polgárának tekintendő.

Másrészt azon szegény, aki elveszítette honosságát, vagy attól megfosztott, mindaddig, míg másikat nem szerez, úgy tekintendő, mintha honosságát megtartotta volna.

13. §. Jelen egyezmény nem érinti a szerződő államok jogát, hogy megtiltsa más szerződő állambeli honosnak a letelepedést, vagy tartózkodást rendszeti okból, különösen egészségügyi, erkölcsrendészeti, vagy szegényrendészeti okból a szerződő felek között esetleg fennálló szerződések, vagy letelepedési klauzulák fenntartásai mellett.

14. §. Jelen egyezmény a tengerészekre is vonatkozik, amennyiben egyezmények, szabályok, vagy gyakorlat nem biztosítja nekik a segélyt, amelyre rászorulnak.

15. §. A szerződő államok kormányai fenntartják, hogy külön egyezményekkel a jelen egyezmény kedvezményeiből bizonyos segélyezési módokat kizárjanak.

Fenntartják maguknak a jogot, hogy a segélyezettek összességénél, vagy azok bizonyos kategóriáinál külön egyezményekben a visszafizetés módjait módosítsák, vagy megállapodjanak, hogy nincs helye visszafizetésnek.

16. §. A szerződő államok lehetőleg a külföldiek segélyezése végett alapított intézeteket előnyben részesítik.

A három elfogadott kívánság egyike a külföldi elhagyott gyermekek segélyezésének bizonyos eseteire, másika külföldiek segélyezésére alapított egyesületek és intézetek nemzetközi szabályozására, a harmadika a külföldiek segélyezését tanulmányozó és informáló nemzetközi iroda munkálatainak folytatására irányul.

A konferencia 1913. április 15-ikéig elnapolta működését, hogy tagjai kormányaikat felvilágosíthassák és magyarázatokkal szolgálhassanak nekik, hogy az egyezménynek meghatalmazottakkal való aláírását előmozdítsák.

1910., 1911. és 1912-ben a tengerentúli kivándorlás Ausztriában és Magyarországon :

	1910.	1911.	1912.
Osztrák	138.915	90.134	128.856
Magyar	130.025	87.757	140.559
Összesen	268.940	177.891	269.425

Az időszaki vándorlások Ausztriában. A kivándorlók védelmére alakult Szent Rafael-egyesület védnöksége alatt tartott konferencián Markitan Ferenc kitűnő beszámolót adott az ausztriai egyre növekedő időszaki külföldi vándorlásról és kivándorlásról. Az előadó szerint az időszaki vándorlók száma 1911-ben körülbelül 380.000, 1912-ben 455.000. Ehhez hozzáadva a tengerentúli kivándorlókat körülbelül 600.000, vagyis a népesség 2,46%-a vándorolt ki, ami

rekord, ugyane százalék Olaszországban 1909-ben csak 1,83 volt. Másrészt a tengerentúli kivándorlás folytán az utolsó 10 évben Ausztria 683.430 lakost veszített.

Az ausztriai nemzetiségek közül a szlávok képezik a vándorlók 80%-át. Markitan szerint e tény az magyarázza, hogy a német körök közönyösek a jelenséggel szemben, amely a nemzetgazdaságra igen gyászos következményekkel jár. Különösen az osztrák mezőgazdaság szenved általa: a német birodalmi mezőgazdák javára veszít munkaerőt, ezek az Ausztriából jövő időszakai vándorló munkások nélkül nagy zavarban volnának. Másrészt Dánia a répacukor-ipar keletkezését és bámulatot fejlődését az ausztriai lengyel munkásoknak köszönheti.

A munkaerők kivándorlásának megakadályozására Markitan különösen a munkaközvetítés központosítását ajánlja. Rendőri intézkedéseket ellenez.

Az osztrák kivándorlási törvény tervezete. Az osztrák kivándorlási törvény tervezetét a hadügyminiszter kívánságára újra átdolgozzák. A katonaköteles kivándorlók ellen kíván a hadügyminiszter szigorúbb rendszabályokat. Az átdolgozott törvényjavaslatot ősszel terjesztik a képviselőház elé.

A Wienben 1912. július 28-tól augusztus 1-ig tartott kongresszusán a keresztény textilmunkásoknak megvitatották a külföldi munkaerő versenye ellen alkalmazandó rendszabályokat. Különösen az olasz munkaerőre céloztak. Elhatározták a nemzetközi titkárság mellett felvilágosító hivatal létesítését és hogy a szövetségek felhívassanak, hassanak oda, hogy a külföldiek csatlakozzanak a szakszervezethez, ahol dolgoznak. (Sociale Praxis, 1912. szeptember 12.)

Külföldi munkások 1905-től 1911-ig Poroszországban. A Statistische Correspondenz 1913. évi február hó 1-i száma a Poroszországban foglalkoztatott külföldi idénymunkások hivatalos statisztikáját első ízben közli:

Év	Orosz-ország	Ausztria-Magyar-ország	Olasz-ország	Belgium	Hollandia	Dánia	Más országok	Összesen
1905	124.184	182.412	64.078	4.987			78.687	454.384
1906	143.273	253.386	88.638	6.830	77.385		35.827	605.339
1907	157.984	313.959	115.742	7.935	99.376		38.011	733.007
1908	183.873	341.530	105.948	7.646	103.762		37.663	787.122
1909	184.513	336.303	95.953	7.565	100.641	15.049	23.660	763.684
1910	194.310	344.187	94.716	8.305	109.944	15.622	23.105	790.189
1911	204.522	357.550	96.255	7.732	115.735	15.975	23.062	820.831

E statisztika a külföldiek rendőrségi lajstromozása alapján történik. Következőleg e számok a valóságot meghaladják, miután ugyanegy egyén gyakran több rendőri hivatalnál van lajstromozva. Az 1907. évi foglalkozási népszámlálás eredményeivel való összehasonlítás szerint az emelkedés 15–20%.

Az olasz mezőgazdasági munkások belső időszakai vándorlásai. Novarra és Pavia tartományok rizstermelése Róma, Foggia és Potenza tartományok aratásai e tájak felé vándorlást idéztek elő 1912. május, június, július hónapban, 134.059 munkás, (85.537 férfi és 48.522 nő) 3.906.131 munkanappal és 11.056.039 lira keresettel.

Alanti tábla e vándorlási folyamatokat tünteti fel.

	Férfi	Nő	Összesen
Rizstermelésnél ...	13.179	36.562	49.741
Római tartományban ...	34.059	8.920	42.979
Foggia ...	27.481	2.512	29.993
Potenza ...	10.818	528	11.346

A számok az 1910. és 1911. évi megfelelő adatokkal szemben növekedést mutatnak, kivéve a Potenza tartománybeli vándorlást, amely körülbelül ugyanaz marad. (Bulletino del Ufficio Lavoro 1913. február.)

A kivándorlási ügy rendezése Oroszországban. A kivándorlási ügy rendezésére vonatkozó törvényjavaslat szerint Oroszországban csak külön erre szóló engedéllyel bíró hajóstársaságoknak szabad kivándorlókat szállítani. Engedélyt csak orosz társaság kaphat, legföljebb egy évre s 10.000 rubel óvadék letétele után. Az engedélyben meg lesz határozva az is, hogy mely kikötőbe szabad a kivándorlókat szállítani.

A vándormunkások védelmére, az idényvándorlások szabályozására s a kivándorlottak hazatérésének megkönnyítésére bizottság alakították a kereskedelmi miniszter elnöklete alatt.

A javaslat végül számba veszi munkaközvetítő intézetek felállítását a határ-állomásokon, illetve a határszéli községekben, s biztosok kiküldését oly külföldi helyekre, ahol nagyobb számban tartózkodnak orosz idénymunkások.

Az időszaki kivándorlók egyesületei Belgiumban. Az időszakonként különböző mezőgazdasági munkák elvégzésére Franciaországból jövő flamand munkások egyesületeket alkottak, amelyek három szövetséghez sorakoztak. Ruttenpater utolsó jelentése szerint a keresztény szakszervezeti mozgalomról, amelyhez ezen szervezetek csatlakoztak, a taglétszámokat illetőleg a következőket közli: A keletflandriai szövetség 152 csoportból áll 10.160 taggal. A nyugatflandriai 72 csoportból 3.966 taggal. A hainauti 21 csoportból 1.050 taggal, azaz 247 csoport 15.176 tag.

Ki- és bevándorlás az amerikai Egyesült-Államokban. Bevándorlók 1 millió 45.354, 1911-ben 774.277, 1911-ben 1 millió 7.986. A kivándorlók (hazájukba visszatérők) száma 466.359 volt, 1910-ben 504.508. Az amerikai kormány legújabb jelentései szerint az utóbbi hónapokban feltűnően emelkedik a bevándorlók száma. Május hónapban oly nagy volt a bevándorlók száma, amilyen 1907. óta még nem volt. A bevándorlók száma ugyanis májusban 164.692 volt, a múlt év májusában csak 132.657, 1911-ben pedig 101.075, csupán az 1907. év májusa mutat fel ennél nagyobb számot, akkor ugyanis 206.033 egyén vándorolt be. 1912. július 1-től, a pénzügyi év kezdetétől 1,228.770-en vándoroltak be, 319.850-nél többen, mint az előző esztendőben.

A bevándorlást korlátozó törvényhozás az északamerikai Egyesült Államokban. A szenátus után a képviselőház 179 szavazattal 28 ellenében (nem szavaztak 158-an) a Dillingham-féle javaslattal azonos célú javaslatot szavazott meg. A két javaslat az egy nyelven sem író vagy olvasó bevándorlókat kizárja. Most csak egyöntetű szövegben kell a két háznak megállapodnia. Taft elnök e megszorító törvénnyel szemben vétőjogával élt.

EGYESÜLETI HIREK.

Az egyesület választmányának 1912. évi jelentése.

Az egyesület választmánya az 1912. december 6-án tartott közgyűlés elé a következő jelentést tette:

Egy év múlt el azóta, hogy a Munkanélküliség Elleni Küzdelem Magyarországi Egyesülete megalakult és a jelenlegi választmányt bízta meg az egyesület ügyeinek intézésével. Most, hogy a közgyűlés újra egybegyűlt, van szerencsénk bejelenteni, hogy a m. kir. belügyminiszter úr az 1912. évi május hó 6-áról kelt 54.574/1912—V. a. szám alatt jóváhagyta alapszabályainkat.

Örömmel jelentjük, hogy az egyesület ez évben szép fejlődésnek indult: tagjaink száma 94-re emelkedett és a közelebbről érdekelt szakminisztériumoknak (kereskedelem- és földművelésügyi), valamint a fővárosnak anyagi támogatása lehetővé tette azt, hogy nagyobb szabású munkákba is bocsátkozzunk. Új tagjaink számánál, valamint anyagi erőnknei fogva méltó helyet foglalunk el a nemzetközi bizottságban, az idén háromra emelkedett és közlönyünk nevében is jogunk van egy küldöttet megnevezni.

Az egyesület pénzügyeiről a pénztáros úr számol be, az erkölcsi számadással ellenben mi tartozunk. Ezt a munkánkat is megkönnyíti a magyar osztály időszaki közlönyének »A Munkanélküliség Elleni Küzdelemnek« most megjelent decemberi első száma, mely az egyesület tárgyi munkájáról kimerítően tájékoztat.

A magyar egyesület tudvalevőleg egy nagyobb szervezetnek, a Munkanélküliség Elleni Küzdelem Nemzetközi Egyesületének része. Ez egyesület nemzetközi bizottsága, amely legutóbb 1912. év szeptember hó 5-én és 6-án Zürichben tartotta meg ülését, életrevalóságának számos jelét adta. Az egyesületnek tevékenységéről közlönye, a »Bulletin international« tökéletes fölvilágosítást nyújt és bizonyosságát szolgáltatja annak, hogy minden országban mily kitartó törekvés mutatkozik a munkanélküliség problémájának tanulmányozására. A magyar osztály sem tért ki a nemzetközi munkamegosztásból rá háruló feladatok

teljesítése elől és felvette munkaprogramjába mindazokat a nagy kérdéseket, amelyeket a nemzetközi egyesület kitűzött és azokat újabb feladatokkal egészítette ki.

Jelentést tettünk nevezetesen a zürichi ülés alkalmából a következő kérdésekről: 1. Dr. Bud János miniszteri s.-titkár úr véleményt írt arról a Freund és Zacher urak által javasolt kérdőívről, amely a munkaközvetítő intézetekről készítendő nemzetközi statisztika alapjául szolgál. 2. Dr. Kenéz Béla egyetemi tanár és dr. Bud János miniszteri segédtitkár urak jelentéseket írtak a munkanélküliség statisztikájának nemzetközi és hazai szervezéséről. 3. Dr. Ferenczi Imre a nemzetközi bizottság felhívása folytán a zürichi bizottsági ülés elé terjesztett részletes jelentésben először világította meg a munkanélküliség és a nemzetközi munkásvándorlások összefüggését és javaslatai szolgálnak a további tárgyalások alapjául. E munka mint önálló bizottsági jelentés jelent meg, az egyesület tagjai pedig a »Bulletin« decemberi számában megkapták már. 4. Dr. Szabó Ervin, a fővárosi könyvtár igazgatója Varlez-vel, a nemzetközi egyesület főtítkárával együtt írt jelentést a munkanélküliség bibliográfiájának elkészítéséről. E jelentéseken kívül három tagunk: dr. Somogyi Manó egyetemi magántanár, Hoffmann Géza cs. kir. alkonzul és dr. Illés Imre írtak önálló dolgozatokat a nemzetközi szemlébe.

A magyar egyesület fő feladatának tekinti a munkanélküliség elleni magyar politika tudományos és gyakorlati megalapozását, és ez irányban készíti elő jelenlegi nagy ankétját a munkaközvetítés kérdéséről. A közmunkáknak a munkanélküliség szempontjából való szabályozásáról 300 koronás pályadíjat irtunk ki. A választmány elhatározta, hogy a jövő évtől kezdve megbízásokat fog adni a hazai egyes iparágaknak, illetve vidékek munkanélküliségéről irandó monografiák készítéséről. Ilyen megbízást eddig Balkányi Béla kapott az alföldi munkanélküliségről kidolgozandó monografiára. Az egyesület avégből, hogy munkásságának külső jelét adja és alkalmas szervet nyerjen a munkanélküliség elleni küzdelem eszközeinek népszerűsítésére, egy magyar egyesületi közlönyt ad ki. E közlöny nem kíván a nemzetközi egyesület Bulletinjével versenyezni, sokkal egyszerűbb, kisebb terjedelmű annál, a fősúlyt a magyar osztály működésének ismertetésére és ama tényeknek és okmányoknak a tagjaival való közlésére kívánja helyezni, amelyek a mi nemzeti viszonyaink között a legéletrevalóbbaknak ígérkeznek. Ezenkívül az egyesületnek ama tagjai is állandó tájékoztatást nyernek általa e nagy világmozgalomról, akik a nemzetközi szemlét vagy nem kapják meg, lévén csak a magyar egyesületnek tagjai, vagy pedig a francia nyelvet nem birják.

Jelentésünkhöz csatoljuk a zárszámadási munkálatainkat és a számvizsgáló bizottság jelentését, amely zárszámadásainkat tételenként megvizsgálta, a vonatkozó okmányokkal és könyvekkel összehasonlítván, helyesnek találta és az elnökség részére a felmentés megadását ajánlja.

Az eddig tanusított megtisztelő bizalomért köszönetünket fejezzük ki.

Az 1912. évi zárszámadás.

Bevétel.	K		Kiadás.	K	
	f	f		f	f
1. Áthozat az 1911. évről	427	62	1. Gandi központ	294	—
2. A m. kir. keresk. minisztérium segélye	2.000	—	2. A »Bulletin« előfizetése	112	70
3. A m. kir. földművelésügyi minisztérium segélye	1.500	—	3. Titkárság	1.000	—
4. Tagdíjak	963	—	4. Irodai kiadások	40	30
			5. Tiszteletdíjak	545	—
			6. Fordítások	280	—
			7. Egyesületi közlöny	283	—
			8. Könyvtári beszerzések	98	53
			9. Egyenleg	2.237	09
Összesen	4.890	62	Összesen	4.890	62

Budapest, 1912. évi december hó 5-én. *Bosányi Endre* s. k., számvizsgáló. *Székács Antal* s. k., pénztáros. *Dr. Pap Géza* s. k., számvizsgáló. *Kreutzer Lipót* s. k., számvizsgáló.

Az 1913. évi költségvetés.

Bevétel.	K		Kiadás.	K	
		f			f
1. Át hozat az 1912. évről	2.237	09	1. Nemzetközi egyesület	300	—
2. A m. kir. kereskedelem- ügyi minisztérium se- gélye	2.000	—	2. A »Bulletin« előfizetése	150	—
3. A m. kir. földművelés- ügyi minisztérium se- gélye	1.500	—	3. Titkárság	1.000	—
4. Tagdíjak	1.100	—	4. Irodai kiadások	40	—
5. Kiadványok	100	—	5. Tiszteletdíjak	1.000	—
			6. Fordítások	200	—
			7. Egyesületi közlöny	300	—
			8. Nyomdaköltségek	2.500	—
			9. Gyorsírók	200	—
			10. Pályadíj	300	—
			11. Monográfiák	500	—
			12. Könyvtári beszerzések	200	—
			13. Egyenleg	247	09
Összesen	6.937	09	Összesen	6.937	09

A Munkanélküliség Elleni Küzdelem Magyarországi Egyesületének 1912. évi december hó 6-án tartott választmányi üléséből.

A genti kongresszus napirendje és magyar résztvevői. A szeptember 5-én és 6-án tartandó nemzetközi munkanélküliségi kongresszus végleges napirendjét az előkészítő bizottság most tette közzé. A kongresszus a következő tárgyakat öleli fel: Szeptember 4-én 9 órakor a nemzetközi bizottság a Hotel de la Poste-ban tartja ülését; d. u. 3 órakor Gand város pavillonjában a kiállítás területén (Place Communale) találkozás. A genti munkanélküliség elleni intézmények meglátogatása: szerződött hivatal, a nemzetközi egyesület kiállítása, a munkanélküliségi alap és a munkástőzsde kiállítása.

Anseele Eduárd városi tanácsos és Varlez L. a munkanélküliségi alap és a munkástőzsde elnöke rövid expozét terjesztenek elő, amely megvitatatik. Freund R. a munkaközvetítők német szövetségének elnöke és Beveridge, az angol kormány munkatőzsdéinek vezérigazgatója, a német és angol munkaközvetítés rövid vázlatát terjesztik elő.

Szeptember 5-én első össziülés. A gyűlés megnyitása, munkaközvetítési és közmunkákra vonatkozó kérdések megvitatása. Második össziülés 3 órakor. A munkanélküliség esetére való biztosítás kérdésének megvitatása.

Szeptember 6-án harmadik össziülés 9 órakor. A munkanélküliségbiztosítás és vándorlások kérdésének megvitatása.

Negyedik össziülés d. u. 3¹/₂ órakor. Bourgeois L. nyilvános előadása a társadalmi gondoskodás nemzetközi szervezéséről.

Délután 5 órakor a vándorlások kérdésének tárgyalása. A közgyűlés berekesztése. A megnyitó ülés az Azaléa nagy termében lesz.

A nemzetközi vándorlások kérdésének tárgyalását előkészítő főelőadományon kívül a magyar osztály a munkanélküliség esetére való biztosítás kérdéséhez küldötte be a fővárosi munkanélküliségi akciójára vonatkozó jelentését. Magyar részről a kongresszuson való részvételüket a következők jelentették be: A m. kir. kereskedelemügyi minisztérium képviselőjében Papp Árpád miniszteri tanácsos, az Állami Munkásbiztosítási Hivatal részéről Mentsik Ferenc dr. miniszteri tanácsos, másodelnök, Pap Géza dr. miniszteri osztálytanácsos-bíró; továbbá Böhm Vilmos, a Magyarországi Szakszervezeti Tanács tagja, Kis Adolf, a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár igazgatója, valamint Flórián Károly dr. jogakadémiai tanár, Schön Nándor dr., a magyar osztály pénztárosa, azonkívül Somogyi Manó dr. egyetemi magántanár és Ferenczi Imre dr., a főváros szociálpolitikai előadója, mint az állandó nemzetközi bizottság magyar tagjai.

Bekötési táblák

a „MUNKÁSÜGYI SZEMLE“ I., II. és III. évfolyamához 2 koronáért megrendelhetők a kiadóhivatalban II., Fő-utca 23.

HIRDETÉSEK.

A GLOGOWSKI ÉS TÁRSA CÉG „KARTOTHEK” OSZTÁLYA

(Budapest VI., Andrásy-út 12.),

mint a Kerületi Munkásbiztosító Pénztárak, valamint az Országos Munkásbetegségélyező- és Balesetbiztosító Pénztár szállítója, felhívja az összes *Kerületi, Vállalati és Magánpenztárak*, nemkülönb *Egyesületek és Testületek* figyelmét, az egyéni törzslapok, tagok és egyéb nyilvántartások kezelésére **kitűnően** bevált „KARTOTHEK”-rendszerére. Bővebb felvilágosításokra! szívesen szolgálunk, sőt „KARTOTHEK”-rendszerünket az érdeklődőknek helyszínen **vételkötelezettség nélkül** bemutatjuk.

„UNIO” ÉLET- ÉS GYERMEK- BIZTOSÍTÓ INTÉZET M. SZ.

Budapest, VI., Teréz-körút 40-42.

ALAPÍTTATOTT 1863-BAN.

F. évi július havában 1,197.300 K értékű biztosítási ajánlat nyújtatott be és 1,155.900 K értékű új biztosítási kötvény állítatott ki.

Biztosítási összegek fejében 209.954 K 76 fillér fizettetett ki.

1913. évi január 1-től július 31-éig bezárólag 8,804.400 K értékű biztosítási ajánlat nyújtatott be és 7,582.000 K értékű új biztosítási kötvény állítatott ki.

Biztosítási összegek fejében a folyó évben 1,127.515 K 10 f és az intézet fennállása óta 21,552.809 K 12 f fizettetett ki.

Ezen intézet az élet- és gyermekbiztosítás minden nemével foglalkozik a legolcsóbb díjtételek és a legelőnyösebb feltételek mellett.

A jelenkor legjobb tetőfedő anyaga

Igen fontos!

Minden Eternit-lap

„ETERNIT”

szóval van megjelölve.

Szíveskedjék mindig határozottan

HATSCHEK-féle

ETERNIT-palát

kérni.

Magyarországi központi:

„Eternit Művek”

Hatschek Lajos

Budapest,

VI., Andrásy-út 33.

PALA

Hatschek szabadalma

Téli fürdőkúra. A BUDAI SZENT-LUKÁCSFÜRDŐ

NAGY SZÁLLODÁJÁBAN ÉS THERMAL-SZÁLLODÁJÁBAN

olcsó lakás teljes ellátással. Minden szobából fűtött folyosók vezetnek a gyógyfürdőkhöz. Természetes forró-meleg *kénes források*, iszapfürdők, iszapborogatások. **RADIUM EMANATORIUM.**

Prospektust küld a SZT.-LUKÁCSFÜRDŐ RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPEST.

A KRISTÁLY-forrás

szénsavval telített ásványvíze hasznosítal ÉTVÁGYZAVAROK-NÁL és EMÉSZTÉSI NEHÉZSÉGEKNÉL. A legtisztább és LEGEGÉSZSÉGESEBB asztali és borvíz. Hathatós szomjcsillapító. — Ovszer fertőző betegségek ellen.

SZT. LUKÁCSFÜRDŐ KÚTVÁLLALAT R.-T. BUDÁN.

ANDOR és FUTTAKY

Villamos világítási-, erőátviteli-, lift-, telefon- és viilámhárítóberendezések

CSILLÁRKÜLÖNLEGESSÉGEK
nagy raktára

Budapest VI., Király-utca 18.
Telefon 52-99.

TAURIL

MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKÁJA

a legtökéletesebb TÖMITŐ LEMEZ

EXPORT AZ EGÉSZ VILÁGBA.
ÓVAKODJUNK UTÁNZATTÓL.

Tauril központi elárusítási iroda:
Budapest, VI., Gyár-utca 26. sz.

Aki igazán SZALAMIT akar venni,
jó és ízletes az és kérjen

HERZ-SZALAMIT

Ezen legjobb hírnévnek örvendő magyar szalámi a legtisztább kezelés mellett első rendű sertéshusból készül. Csak az a valódi Herz-féle szalámi, melynek rudja olompécséttel van el- látható, a mire látva, melyen a úgy a rudakban, gyár védjegye mint a felvágott állapotban való bevásárlásnál ügyeljünk.

Herz Ármin Flai szalámigyár, Budapest.

KOVALD FEST, TISZTIT.

GYÁR és FÜZLET: VII. SZÖVETSÉG-U. 35-37.

BUDAPEST.

Gyűjtőtelepek a székesfőváros minden részén. || Képviseltek a vidék legtöbb városában.

TELEFON 58-45 és 128-13.

BUDAI MÁRIA-FORRÁS

természetes sulfatos ásványvíz.

Ivókura hidegen vagy melegen.

INDIKÁLT: 1. Szív és véredények bajainál, arteriosclerosisánál, asthmánál és agyvérterlődésnél unicum és specifikum. 2. Gyomor-, bél-, máj- és epeutak bajainál. 3. Vese-, húgy- és ivarszervi bántalmaknál (húgycső, húgycsőtakár, vesefőveny, vese- és húgyhomok és vesemedencelob eseteiben). 4. Prostatabajoknál, méhbajoknál, köszvénynél, (húgysavas diathesis, elhízásnál és cukroshúgyáránál. 5. Páratlan hatású gyermekhashajtó. ELŐNYEI: 1. A vizeletet enyhén és biztosan fokozza, szabályozza és tisztítja (nátrium nitrícum, magnesium sulfuricum és calciumchlorid tartalmánál fogva). 2. A bélműködést nagyobb tevékenységre serkenti. 3. Az étvágyat meglepően elősegíti. 4. Kevés szén-savat tartalmaz.

Elszakíthatatlan

munkásöltöny

Orvosi boncköpeny
Orvosi rendelő kabát
Gyógyzerésköpeny
Vegyeszköpeny

GUTMANN J. és TSA

Budapest, Rákóczi-út 13.

Minta és árjegyzék ingyen és bérmentve.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SÓSFÜRDŐ

Budapest—Kelenföld

Villamos közlekedés. A mai kor igényeinek megfelelőleg berendezve: gőzfűtés, villanyvilágítás. **Gyógyjavallatok:** általános gyengeség, idegzsábák, izom- és ízületi csúz, köszvény, **székrekedés**, aranyér, alhasi vérbőség, máj- és epeutak megbetegedése, főleg **női bajoknál**, minők: tisztulási rendellenességek, hüvely- és méhhurut, idült méhlob, húgyutak megbetegedéseinek, úgyszintén medencebeli lobok után visszamaradt izzadmányok, sterilitásnál. Ivókura, forrólégfürdők, vibrációs massage. — Állandó orvosi felügyelet. — Prospektust ingyen és bérmentve küld a fürdőigazgatóság.

A legideálisabb és legjobb **KIRÁLY keserűvíz.** Az elrontott gyomrot pár óra alatt hashajtó a természetes budai **KIRÁLY keserűvíz.** rendbe hozza. Kapható minden gyógyszertárban, drogueriában és jobb fűszerkereskedésben. Nagyban szétküldést a forráskezelőség eszközöi. Az Erzsébet királyné sósfürdő és keserűvízforrások igazgatósága, Budapest.

Marta-Automobilok

A MAGYAR ARISTOKRÁCIA MÁRKÁJA.

Gyár:
MARTA MAGYAR AUTOMOBIL
RÉSZVÉNY TÁRSASÁG, ARAD.

Vezérképviselőt:
Royal-Garage.
BUDAPEST, IX., Páva-u. 10-12.

GARAY SAMU ÉS TÁRSA

sebészeti-, mű-,
kötőszerszám- és vil-
lanygép-gyártók. BUDAPEST, IV.
Kossuth Lajos-
utca 1. szám.
(Ferenciek bazára). Gyár ugyanott az udvarban.

A budapesti és számos vidéki kerületi munkásbiztosító pénztár és betegsegélyező egyletek szerződéses szállítói ajánlják saját készítményű sérvekötő, haskötő, orthopädia-gépeiket; mülábak, műkezek, lábgépek, mellfűzők és összes egyéb betegápolási gyártmányait és orvosi műszereiket, valamint rendelő-intézeteknek szükséges vasbutor és egyéb berendezéseiket.

JUTÁNYOS GYÁRI ÁRAK!
Javításokat gyorsan és olcsón teljesítenek.
PÁRTOLJUK A MAGYAR IPART!

HIRSCH és FRANK

Budapest-salgótarjáni gépgyár és vasöntő részvénytársulat. BUDAPEST, VI., ARÉNA-ÚT 132. sz.

□ Külön osztály: TÉGLAGYÁRI GÉPEK. □
Gyárt: FALITÉGLA- S CSERÉPSAJTÓKAT,
TÉGLAGYÁRTÓ- ÉS ANYAGMEGMUNKÁLÓ-
□ GÉPEKET, legújabb és legjobban bevált □
□ szerkezetekben. □

Elvállalja anyagvizsgálatok kivitelét és
TELJES TÉGLAGYÁRI TELEPEK LÉTESÍTÉSÉT

ervek és költségvetések útján. □ ELSŐRANGÚ REFERENCIÁK

FANGÓ

GYÓGYINTÉZET

Budapest VII., Erzsébet-körút 51.
(Körúti fürdőben).

Battagiai vulkanikus radio-activ iszappal való részleges göngyölés. Csúsz, köszvény, idegzsábák, sebészeti utóbántalmak és izzadmányok (hasüri) eseteiben gyors és radikális eredmény. □

Ajánlják orvosaink
□ legkiválóbbjai. □

1909-ik évben 32.000 kezelés.

Munkásbiztosító pénztárak figyelmébe ajánlja az Országos Pénztár 1909. okt. 28-án megjelent 38.457. sz. körirata.

FANGÓ-ELADÁS. HÁZI KEZELÉS.

VEZETŐ ORVOS: VÁNDOR DEZSÓ DR

MAGYAR PAPIR ÉS IRÓSZER :: SZÁLLÍTÁSI VÁLLALAT ::

Budapest, V. ker., Csáky-utca 8. szám

Szerződéses papir- és írószerszám-szállítója többek között a Kereskedelemügyi Magy. Kir. Miniszteriumnak, a M. Kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal, az Orsz. Munkásbetegsegélyező és Balesetbiztosító Pénztárnak, a Budapesti Ker. Munkásbiztosító Pénztárnak, továbbá a M. Kir. Posta és Távirada Vezérigazgatóság és az ország területén levő összes hivatalainak, a Magy. Kir. Államvasutak Igazgatósága és összes üzletvezetőségeinek, igen sok egyéb közhivatal és közlekedési vállalatnak, pénzintézeteknek és magán cégeknek.

Continental Pneumatik

legjobb gyártmány kerékpárok, hintók és automobilonok kerekei részére.

ÖSTERREICHISCH-AMERIKANISCHE GUMMIFABR. A.-G. WIEN, XIII., BREITENSEE.

Raktár Budapesten:
DÉRY GYULÁNÁL,
VI. ker., Révay-utca 6. szám.

ALAPITTATOTT 1856. ■ TELEFON 958.

FISCHER PÉTER ÉS TÁRSA RÉSZV.-TÁRS. BUDAPEST.

Főüzlet és gyár:

IV., Kossuth Lajos-utca 6.

Ajánlják saját készítményű orvosi műszer, sérvkötő, haskötő, müláb, műkar, támgép és a betegápoláshoz szükséges összes gyártmányaikat. □ Előnyös árak. Pontos kiszolgálás.

Árjegyzék kívánatra ingyen.

„TUBERIN“

orvosilag legideálisabb és legolcsóbb guajacol készítménynek elismerve és javalva a légzőszervek összes bántalmainál. Gyermek is kellemes íze miatt szívesen veszik. — Tartalmaz: Kal. sulfo. guajac. Natr. Telluric. Cognac. Aqua Naphae, Syr. Coffeae.

1 üveg 180 gr. ára 2'50 kor. — Egyleteknek 1'60 kor.

Főraktár:

SZENT HERMINA GYÓGYSZERTÁR
BUDAPEST, VII. KERÜLET THOKOLY-UT 28. SZÁM.

Modern transmissiók

sajtolt acéllemezből

200%-kal erősebb

és
50%-kal könnyebb

mint az öntöttvas transmissiók.

Tartós, könnyű, olcsó, állandóan raktáron

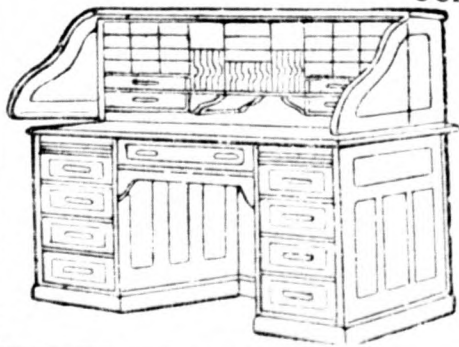
Kell Jenő Budapest
V., Kálmán-utca 15.

Dr. PAJOR-
szanatorium és
vízgyógyintézet
BUDAPEST,
VAS-UTCA 17. SZ.

A POSTYÉNI ISZAP
FŐRAKTÁRA.

REDŐNYÖS

és lapos íróasztalok. Iratszekrények. Kártyanyilvántartás. Teljes intézeti berendezések.

Elsőrendű minőség!

Szolid árak!

Hirsch és Társa
Budapest,
V., Alkotmány-utca 19.

„REGNA“ a jelenkor legtekélyesebb írógépe. Országszerte díjmentes bemutatás. — Pénz-, könyv- és okmány-szekrények.

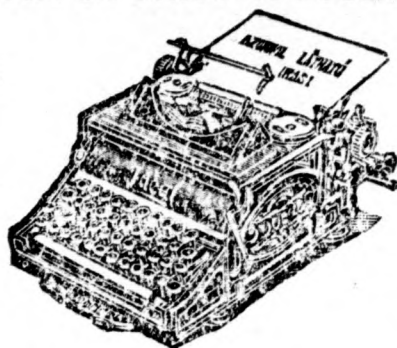

Ideal

írógép

absolut látható irással.

Igen
célszerű
beteg-
pénz-
tárak
részére.

Vezérképviselet

SCHOTT H. ÉS DONNATH

cs. és kir. udvari szállítók

BUDAPEST, VI. KER., ANDRÁSSY-ÚT 53. SZ.

Hivatalok, irodák, gyárak, üzle-
tek részére házhoz szállítunk és
hetenkint pontosan tisztával felváltunk
hyg. tisztított

kölcsöntörülközőt

portörölőt, padlóruhát.

Külön vendéglői kölcsön-
fehérenemű osztály.

„A. B. C.” EGYESÜLT FEHÉR-
NEMŰ KÖLCSÖNZŐ VÁLLALAT
V., Visegrádi-utca 9. sz.

Telefon: 46-86.

SEMPERIT GUMMIWERKE

G. m. b. H. WIEN.

Automobil-, kocsi- és
motor-pneumatik
kocsikerék-gummi

Vezérképviselet és raktár:

SALZBERGER SAMU
VI. ker., Andrassy-út 20. szám.

MAGYAR KENDER- ÉS LENIPAR R.-T.

Előbb: Salzman és Társa.

Központ: Budapest V., Szabadság-tér 15.

Gyárak: Szeged, Dunaföldvár stb.

Szegedi szövődénkben készülnek a saját
kendergyárunkban kikészített, fonódánkban
fonott fonalakból a legjobb minőségű vásznak,
vizmentes szövetek, len- és kenderzsákok stb.

Ajánljuk a kendergyárunkban kikészített,
elismert jóminőségű kenderfajtáinkat és fonó-
dánk elsőrendű len- és kender-fonalait.

Eckardt Vilmos és Hotop Ernő r.-t.

Budapest, V., Dorottya-u. 6.

♥ ♥ ♥

Tervezünk és vállalunk 1870. év óta
téglaégetőket, tetőcserépgyárakat,
chamotte-téglagyárakat, mészégetőket,
magnezitgyárakat, tüzelési berendezé-
seket, gyárkéményeket, kazán-
befalazásokat.

■■■ KÖRUTI FÜRDŐ ■■■

Budapesten, VII., Erzsébet-körut 51. sz.

A főváros gócpontjában.

TISZTASÁGI- ÉS GYÓGYFÜRDŐ TELJESEN FELSZERELVE.

OSZTÁLYAI:

GÓZFÜRDŐ,
KÁD ÉS
HULLAMUSZODA

SÓS FÜRDŐK.

VÍZGYÓGYINTÉZET,
FANGÓ ÉS
SZÉNSAVAS ÉS

Mind a 7 osztály télen és nyáron egyaránt teljes üzemben. Orvosi rendelés és felügyelet

Császárfürdő Budapestén.

Nyári és téli gyógyhely az Irgalmasrend kezelése alatt. Kénes hévvizű radio-aktiv gyógyforrások páratlanok. Ezek a források bőségesen táplálják vizükkel az intézet valamennyi fürdőjét, u. m. : a gőzfürdőt és népgőzfürdőt, az egyes és közös külön női és férfi-iszapfürdőket (iszap-borogatások), márványkád-, porcellán- és kőfürdőket, valamint török-éshorganykád-fürdőket, továbbá a hőlég-, szénsavas és villamosfürdőket. Ezekből a dús gyógyforrásokból kapja vizet a kontinensen egyedül álló női és a férfi-uszoda is.

A Császárfürdő kiváló gyógyító ereje nemcsak csúszos bántalmak és idegbajok ellen, hanem sok más betegségnél is általánosan elismert. Ivókurája kitűnő gyógyhatású hurutos légzőszerveknél és altesti pangásoknál.

Lakószobái kényelmesek; berendezésük a különböző igényekhez van szabva. Jutányos árak. Minden tekintetben szoliditás. Gyógy- és zenedíj nincsen. Prospektust ingyen és bérmentve küld *az igazgatóság.*

Kapható minden jobb bőr-, cipő- és divatárú-kereskedésben

Kapható minden jobb bőr-, cipő- és divatárú-kereskedésben.

AEROLITH

KIS J. JENŐ

okl. mérnök szabadalma

Az „AEROLITH“

a modern építkezésnek *építőköve*, mellyel nemcsak *gyorsan* és *olcsón*, de az *egészségügyi* követelményeknek legmegfelelőbben lehet építeni.

Az „AEROLITH“-

falak szárazak, szellőztethetők és kívül-belül bármely módon még kiégetéssel is desinficiálhatók.

Az „AEROLITH“

ezért kiválóan alkalmas kórházak, iskolák, munkáslakások, műhelyek stb. építésére.

Bővebb felvilágosítással készségesen szolgál

KIS J. JENŐ

okl. mérnök, építési vállalkozó, szab. Aerolith-, cementárú- és terracit-gyáros

Budapest, V., Pozsonyi-út 1.

Kábelgyár R.-T. Pozsony

*****Szigetelőcsőgyár: Fekete és fémpáncélos szigetelőcsövek. Szerelési tartozékok és szerszámok. **Kábelgyár:** Mindennemű szigetelt vezeték alacsony és magas feszültségre. Páncélos ólomkábelek. **Gummigyár:** Elektrotechnikai gummianyag. **Gummongyár:** Hő- és tűzálló szigetelő-anyagok keménygummi pótlására. Gummon-, fixit-, pulvolitból készült és bármely alakban sajtolt szigetelő-tárgyak fémrészekkel és azok nélkül. Érdeklődőknek szívesen küldjük árjegyzékeinket.

Budapesti iroda: V. kerület, Rudolf-tér 5. sz.

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

TARTALOM:

A Munkanélküliség; Elleni Küzdelem Magyarországi Egyesületének közleményei. (Szerkeszti: dr. FERENCZI IMRE, az Egyesület titkára.)

CIKKEK:

A genti kongresszusunk és Magyarország	669
Dr. PAP GÉZA: Törvény (1913. évi XXI. törvénycikk) a közveszélyes munkakerülőkről	673
Dr. FARKAS GEYZA: Önálló üzemalapítás, mint a munkanélküliség elleni biztosítás egyik eszköze a mezőgazdaságban	682
SZÉKÁCS ANTAL: Munkanélküliek foglalkoztatása	686
A főváros első munkanélküliségi akciója	695
A gazdasági helyzet és a munkanélküliség	699

SZEMLE:

<i>Munkaközvetítés és statisztika</i>	689
A budapesti ipari és kereskedelmi munkaközvetítő-intézet jelentése az 1913. év II. negyedéről. — A szakszervezeti munkaközvetítés Magyarországon. — A horvátországi famunkások szakszervezeti munkaközvetítése. — Kereskedelmi alkalmazottak nemzetközi szakszervezeti munkaközvetítése. — Az 1911. évi munkaközvetítés eredményei Ausztriában. — Tanonc-közvetítés Ausztriában. — Kollektív szerződések és munkaközvetítés. — A német munkaközvetítő központ 1911-1912. évről. — A közhasznú munkaközvetítés támogatása Németországban. — A berlini munkaközvetítési egyesület. — A munkaközvetítési statisztika reformja. — Tanonc-közvetítés Németországban. — Állami munkaközvetítés 1912-ben Nagybritanniában. — Alkalmi munkások nyilvános közvetítése Manchesterben és Liverpoolban. — A wieni községi munkaközvetítés 1911-ben. — A nürnbergi munkanélküliek száma 1911. február 12-én. — Mezőgazdasági vándormunkások közvetítése Ausztriában.	
<i>Biztosítás munkanélküliség esetére</i>	695
A munkanélküliek összeszámlálása. — A magyarországi szakszervezetek munkanélküli segélye. — A nyomdászok nemzetközi utisegélyének szervezése. — A wieni munkanélküliségi biztosításért. — Községi munkanélküliség elleni biztosítás Prágában.	
<i>Közmunka és inségmunka</i>	699
A munkanélküliség elleni küzdelem közmunkák fejlesztése útján. — Munkanélküliség és közmunkák Svédországban. — Csavargás elleni rendszabályok. — Törvényjavaslat közmunkák szervezéséről a munkanélküliség orvoslására az északamerikai Egyesült-Államokban.	
<i>Ki- és bevándorlás</i>	703
A Munkanélküliség Elleni Küzdelem Nemzetközi Egyesülete magyar osztályának véleménye a nemzetközi vándorlásokról. — Nemzetközi értekezlet a külföldiek segélyezése tárgyában — 1910., 1911. és 1912-ben a tengerentúli kivándorlás Ausztriában és Magyarországon. — Az időszakos vándorlások Ausztriában. — Osztrák kivándorlási törvény tervezete. — A Wienben 1912. július 28-tól augusztus 1-ig tartott kongresszus. — Külföldi munkások 1905-től 1911-ig Poroszországban. — A mezőgazdasági munkások belső időszakos vándorlásai. — A kivándorlási ügy rendezése Oroszországban. — Ki- és bevándorlás az amerikai Egyesült-Államokban. — A bevándorlást korlátozó törvényhozás.	
<i>Egyesületi hírek</i>	707
Az egyesület választmányának jelentése. — A genti kongresszus napirendje és magyar résztvevői.	

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20 korona.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II. ker., Fő-utca 23. szám.
Telefon: 93—99; Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911